

Danskernes skattemoral samt holdning til skattesystemet og skattevæsenet

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Moralen på skatteområdet samt opfattelsen af sanktionsrisikoen ved at udføre sort arbejde samt skattesnyd	4
Vurderingen af risikoen for at blive opdaget, hvis man arbejder sort eller snyder i skat	9
Årsagen til skattesnyd og sort arbejde	12
Holdningen til skattesystemet	12
Holdningen til skattevæsenet	19
Holdningen til skattevæsenet sammenlignet med andre offentlige myndigheder	21
Holdningen til skattemyndighedernes kontrol	23
Om ToldSkats vejledninger og pjecer	27
Antallet af kontakter med skattevæsenet	30
Udfyldelse af selvangivelsen	33
Sammenfatning	35
Kilder	37
Appendiks 1. Datagrundlaget	38
Appendiks 2. Multinomial logistisk regression af holdningen til skattesnyd samt at udføre og køb af sort arbejde	42

Rapport

Danskernes skattemoral samt holdning til skattesystemet og skattevæsenet

Indledning

I forbindelse med opstillingen af de nye måltal for ToldSkat, som er tiltrådt af Finansministeriet, er det blevet besluttet, at der på det overordnede niveau skal udarbejdes sigtelinier, som der skal foretages opfølgning i forhold til. Formålet med målingerne på det overordnede niveau er at belyse den samlede indsats på Skatteministeriets område. Der skal således foretages løbende målinger af skatteydernes opfattelse af ToldSkat og de tilbud, som stilles til rådighed.

Denne rapport præsenterer resultaterne fra den første undersøgelse gennemført af ToldSkat om danskernes skattemoral samt borgernes holdning til skattesystemet og ToldSkat. Det er i den forbindelse vigtigt at bemærke, at undersøgelsen her **ikke** handler om kunde-undersøgelser af virksomheder eller personer, der har været i direkte kontakt med ToldSkat, da sådanne undersøgelser allerede gennemføres af Kvalitetssekretariatet i ToldSkat.

I det følgende præsenteres først de nye resultater af danskernes skattemoral samt befolkningens opfattelse af risikoen for at blive opdaget af skattemyndighederne, hvis de udfører sort arbejde eller skattesnyd. Resultaterne vil så vidt muligt blive sammenlignet med tidligere danske undersøgelser, så det er muligt at se, om der er sket ændringer i forhold til tidligere.

Derpå følger en sammenligning af udvalgte centrale spørgsmål om holdningen til skattesystemet samt skattevæsenet mere generelt. Her vil svarene blive sammenlignet med tidligere danske undersøgelser samt også med svarene fra de svenske undersøgelser, som på mange måder har inspireret denne danske undersøgelse.

I den forbindelse vil danskernes syn på skattevæsenet blive sammenlignet med andre offentlige myndigheder. Her stammer inspirationen til spørgsmålene især fra de danske undersøgelser af borgernes syn på den offentlige sektor, som Finansministeriet har gennemført med jævne mellemrum siden begyndelsen af 1990'erne.

Foruden de forskellige holdningsspørgsmål er der på linie med den svenske undersøgelse også stillet en række baggrundsspørgsmål herunder spørgsmål, om svarpersonen indenfor det sidste år har været i kontakt med skattevæsenet skriftligt (via brev, telefax eller e-post), via telefon eller ved personligt fremmøde, og i givet fald hvor mange gange. Desuden er der spurgt til, om svarpersonen har været inde på ToldSkats hjemmeside www.toldskat.dk. Antallet af henvendelser til ToldSkat vil også blive afrapporteret til sidst i rapporten her.

Som det er fremgået ovenfor, handler denne rapport om borgernes holdninger og synspunkter. Senere i år er det planen på linie med de svenske undersøgelser også at stille stort set de samme spørgsmål til et repræsentativt udsnit af virksomheder.

Dataindsamlingen er gennemført af ToldSkat vha. Danmarks Statistik i oktober og november måned 2004. Undersøgelsen er gennemført via telefon, hvor interviewerens under selve interviewet registrerer svarerne på computer (en såkaldt CATI undersøgelse - Computer Assisted Telephone Interview). Selve spørgsmålene er formuleret af Analysekontoret i ToldSkat.

Undersøgelsen er baseret på en simpelt tilfældigt udvalgt stikprøve blandt den voksne danske befolkning i alderen 16-74 år, som er udtrukket fra cpr-registret i Danmarks Statistik. Stikprøven omfatter altså personer, som kan være selvstændigt erhvervsdrivende, lønmodtagere eller øvrige ude af erhverv. Selskaber er således ikke omfattet i undersøgelsen.

Der blev opnået interviews med i alt 2.005 personer ud af en bruttostikprøve på 2.934. Opnåelsesprocenten i fht. bruttostikprøven bliver dermed på 68,3 pct. Målt i forhold til personer med telefon blev opnåelsen på 75,1 pct.

I forhold til Danmarks Statistiks omnibusundersøgelser, som gennemføres hver måned med ca. 1.000 gennemførte interviews, ligger opnåelsesprocenten i ToldSkats undersøgelse højere end i Danmarks Statistiks omnibusundersøgelser for hele 2004. I omnibusundersøgelserne i 2004 var Danmarks Statistiks opnåelsesprocent således 71,7 pct. Målt i fht. bruttostikprøven var opnåelsesprocenten 64,7 pct. i Danmarks Statistiks omnibusundersøgelser i 2004.

Til sammenligning kan det nævnes, at opnåelsesprocenten i Finansministeriets seneste undersøgelse (August 2000) af "Borgernes tilfredshed med den offentlige sektor", gennemført af Rambøll Management for Finansministeriet, lå på 62,2 pct., jf. Finansministeriet (2000). I Skatteverkets undersøgelse fra 2002 blev opnåelsesprocenten 62 pct.

Selve interviewtiden lå i gennemsnit på 12 minutter for et interview (ekskl. tid brugt på at komme i kontakt med svarpersonen).

Tilbage meldingen var i øvrigt ifølge kontorchef i Danmarks Statistik, Isak Isaksen, fra enkelte af interviewerne, at det ”er en af de sjovere undersøgelser” samt at folk gerne ville svare på spørgsmålene.

Resultaterne af ToldSkats undersøgelse præsenteres i det følgende startende med de spørgsmål, der belyser skattemoralen.

Moralen på skatteområdet samt opfattelsen af sanktionsrisikoen ved at udføre sort arbejde samt skattesnyd

Det er oplagt, at skattemoralen har en indflydelse på, om folk betaler den skat, de skal. Ligeledes vil man også forvente, at vurderingen af risikoen for at blive opdaget i at snyde i skat eller ved at arbejde sort har betydning for, om man rent faktisk snyder i skat eller arbejder sort.

Der er siden begyndelsen af 1980'erne gennemført forskellige undersøgelser af den danske befolknings vurdering af lovbrud på skatteområdet, og der er dermed mulighed for at vurdere moralen på skatteområdet, jf. Viby Mogensen (1997). Disse målinger er bl.a. blevet gennemført af Peter Gundelach og Ole Riis for årene 1981 og 1990 i deres undersøgelse af ”Danskernes værdier”. Undersøgelsen af danskernes værdier er senest blevet opdateret i 1999.

Desuden er der gennemført en del undersøgelser af opinionsinstitutterne Observa/Sonar med flere forskellige mål for perioden 1980-2003.

Dertil kommer, at Rockwool Fondens Forskningsenhed i 1998 gennemførte en stor undersøgelse omkring ”Borgerne og lovene” ved Jørgen Goul Andersen, hvor der også blev stillet spørgsmål om holdningen til bl.a. skattesnyd og sort arbejde. Udvalgte dele af denne undersøgelse blev gentaget i 2000, jf. Sanne Lund Clement (2001).

Spørgsmålene omkring skattemoralen i ToldSkats undersøgelse er hentet fra de tidligere danske værdiundersøgelser og Rockwool Fondens Forskningsenheds undersøgelser.

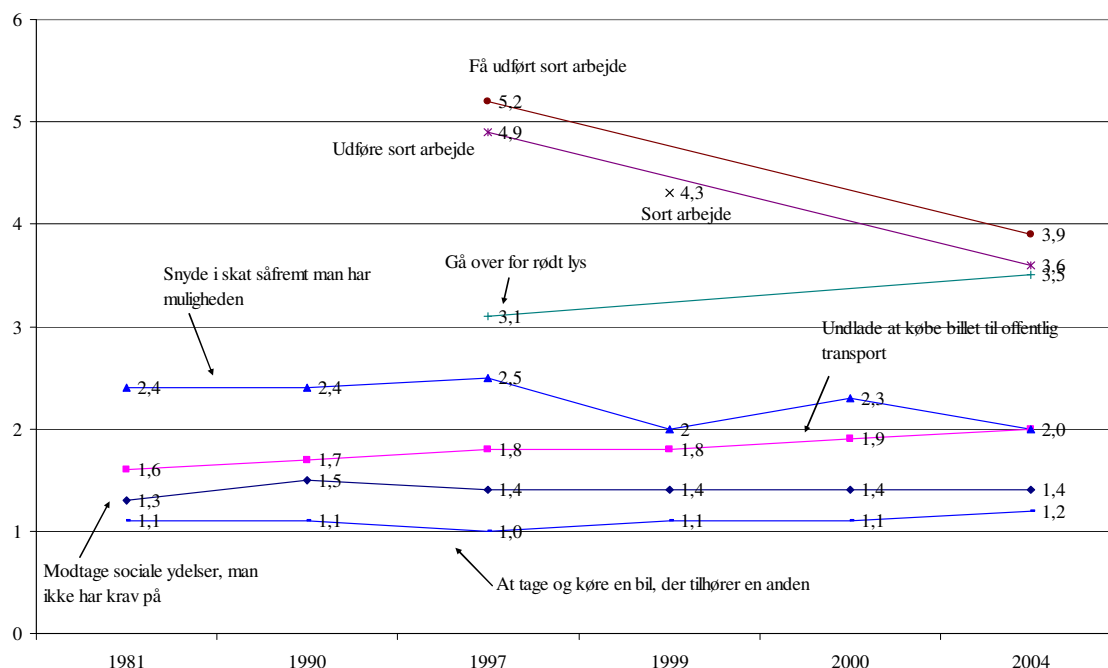
Det er således muligt på baggrund af den nye undersøgelse samt de foreliggende danske data at tegne et billede af danskernes moral på skatteområdet, som den har udviklet sig siden begyndelsen af 1980'erne. Der er naturligvis ikke tale om et eksakt mål, så tallene kan ikke tolkes for bombastisk.

I undersøgelserne indgår bl.a. spørgsmålet ”I hvor høj grad billiger De følgende handling?” til en lang række emner herunder ”Snyde i skat såfremt man har muligheden” samt også af interesse i denne forbindelse ”Modtage sociale ydelser, man ikke har krav på”. Svarene blev afgivet på en skala fra 1 til 10, hvor 1 betyder ”billiger slet ikke” og 10 betyder ”billiger i høj grad”. For alle svarpersonerne er det for hver handling beregnet et gennemsnit og jo lavere gennemsnit for de enkelte handlinger, jo mere tager man afstand fra den givne handling. Blandt de mange ”billiger”-spørgsmål har ToldSkat valgt 7 emner, nemlig ”Modtage socia-

le ydelser, man ikke har krav på”, ”Undlade at købe billet til offentlig transport (f.eks. bus/tog)”, ”Gå over for rødt lys”, ”Snyde i skat, såfremt man har muligheden”, ”At udføre sort arbejde”, ”At tage og køre en bil, der tilhører en anden” samt endelig ”At få udført sort arbejde”.

I figur 1 er vist resultaterne for holdningen til de 7 nævnte emner. Som det ses, er noget af det værste man kan gøre i alle årene ifølge disse undersøgelser, ”At tage og køre en bil, der tilhører en anden” (gennemsnit i intervallet på 1-1,2 i alle undersøgelserne).

Figur 1. Danskernes holdning til 7 emner 1981, 1990, 1997, 1999, 2000 og 2004. Gennemsnit.

Note: Spørgsmålet lød: ”I hvor høj grad billiger De hver af disse handlinger”. Svarpersonen bedes angive et tal mellem 1 (”billiger slet ikke”) og 10 (”billiger i høj grad”). Der er set bort fra ”ved ikke” svar. Tallene for 2004 vedrører de 18-74 årige for at kunne sammenligne direkte med Jørgen Goul Andersens og Sanne Lund Clements resultater fra hhv. 1997 og 2000.

Kilde: Peter Gundelach og Ole Riis (1992), Peter Gundelach (2002), Jørgen Goul Andersen (1998), Sanne Lund Clement (2001) samt ny undersøgelse vedr. 2004 gennemført af Danmarks Statistik for ToldSkat.

Det er heller ikke specielt accepteret at modtage sociale ydelser, man ikke har krav på, idet gennemsnitsværdierne på ”billiger”-spørgsmålene ligger i intervallet 1,3-1,5. Befolkningen har også svært ved at acceptere, at der køres i offentlige transportmidler uden billet. Tendensen i udviklingen på svaret i dette spørgsmål går i øvrigt klart i retning af en stigende accept af denne form for snyd.

I forhold til disse handlinger er det lidt mere accepteret at snyde i skat, såfremt man har muligheden. Men generelt kan man ikke sige, at skattesnyd er særligt accepteret.

Det er sort arbejde derimod. I ”værdiundersøgelserne” blev dette emne taget med første gang i 1999 blot med henvisning til ”sort arbejde”, mens der i Jørgen Goul Andersens undersøgelse for Rockwool Fonden i 1997 blev skelnet mellem ”at udføre sort arbejde” og ”køb af sort arbejde”.

Som det ses i figur 1, ligger sort arbejde i værdiundersøgelsen med en gennemsnitsværdi på 4,3, mens Goul Andersen finder en gennemsnitsværdi på 4,9 for at udføre sort arbejde og 5,2 for køb af sort arbejde i undersøgelsen fra 1997. Det sorte arbejde er altså noget mere accepteret end skattesnyd. I Goul Andersens undersøgelse lå det på niveau med at bo ulovligt i sit sommerhus hele året (gennemsnitsværdi på 5,1), mens der faktisk blev set strengere på at gå over for rødt lys i 1997-undersøgelsen med en gennemsnitsværdi på 3,1. I ToldSkats undersøgelse i 2004 ligger accepten af dem, der udfører sort arbejde på niveau med at gå over for rødt lys.

Generelt kan man ikke sige, at der er sket store ændringer over tiden i danskernes moral mht. at snyde det offentlige vurderet ud fra målene ”Modtage sociale ydelser, man ikke har krav på” og ”Undlade at købe billet til offentlige transportmidler”.

For så vidt angår ”Snyde i skat såfremt man har muligheden”, er der sket et mindre men statistisk signifikant (på 95%-niveau) fald i accepten fra et gennemsnit i 2000 på 2,3 til et gennemsnit på 2,0 i 2004.¹

Med hensyn til sort arbejde er der sket et meget tydeligt og kraftigt fald i accepten, hvad enten der er tale om at udføre sort arbejde, hvor gennemsnitsværdien er faldet fra 4,9 i 1997 til 3,6 i ToldSkats undersøgelse i 2004, eller at købe sort arbejde, hvor gennemsnitsværdien er faldet fra 5,2 til 3,9.

En nærliggende forklaring på faldet i accepten af skattesnyd og det kraftige fald i accepten af sort arbejde kunne være de forhold, der er afsløret ved myndighedernes samlede kontrolaktioner mod sort og illegalt arbejde i 2004. Ved disse aktioner er der konstateret store uregelmæssigheder, som har fået massiv dækning i medierne.

Det relativt kraftigere fald i accepten af sort arbejde sammenlignet med faldet i accepten af skattesnyd hænger sammen med, at faldet i accepten af sort arbejde sker fra et noget højere niveau af accept (gennemsnit på omkring 5 i 2000), mens skattesnyd som nævnt er noget mindre accepteret med et gennemsnit på 2,3 i 2000.

Hvis man ser lidt nærmere på, hvem der har en lavere hhv. højere moral mht. accepten af skattesnyd og sort arbejde, er der foretaget en multinomial logistisk regression på spørgsmålene om billigelsen af skattesnyd samt køb og salg af sort

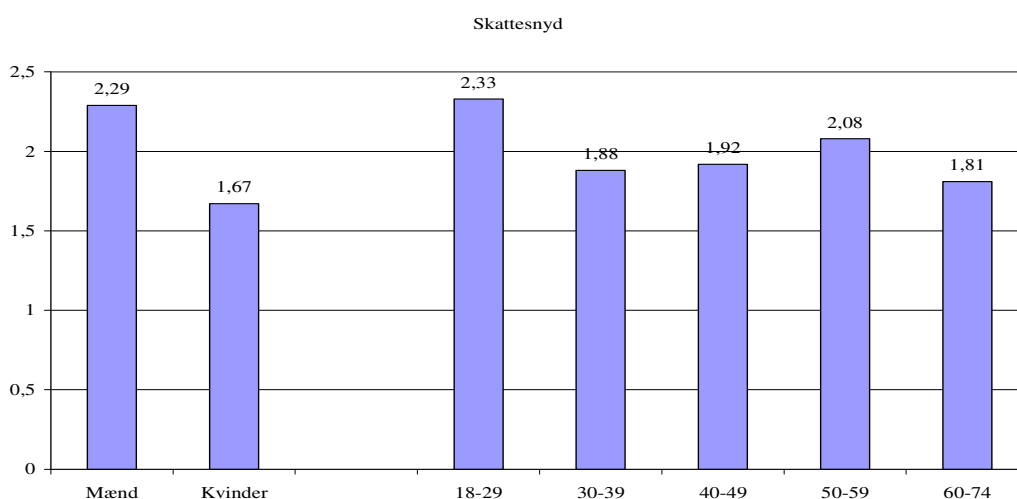
¹ Der er både testet for, om gennemsnittet er forskelligt fra de to år vha. regressionsanalyse samt om fordelingen er forskellig mellem de to år vha. multinomial logistisk regression.

arbejde med køn, alder, stilling, bruttoindkomst og geografisk område som forklarende variable.²

Mht. accepten af skattesnyd viser denne regression, at køn og alder er meget klart signifikante på 95 pct. niveau, mens ingen af de andre variable har nogen signifikant betydning. I figur 2 er vist gennemsnittene fordelt på køn og alder. Blandt mændene er der en klart højere accept med et gennemsnit på 2,29 end blandt kvinderne med et gennemsnit på 1,67.

Mht. alderen viser regressionen og figur 2, at jo yngre folk er, desto større accept er der af skattesnyd. Med andre ord er det altså navnlig mændene og de unge, der accepterer skattesnyd, mens kvinderne og de ældre har et strengere syn på dette. Lignende resultater er tidligere fundet i Rockwool Fondens undersøgelser, jf. Sanne Lund Clement (2001).

Figur 2. Danskernes holdning til spørgsmålet ”At snyde i skat såfremt man har muligheden” fordelt på køn og alder i 2004. Gennemsnit.

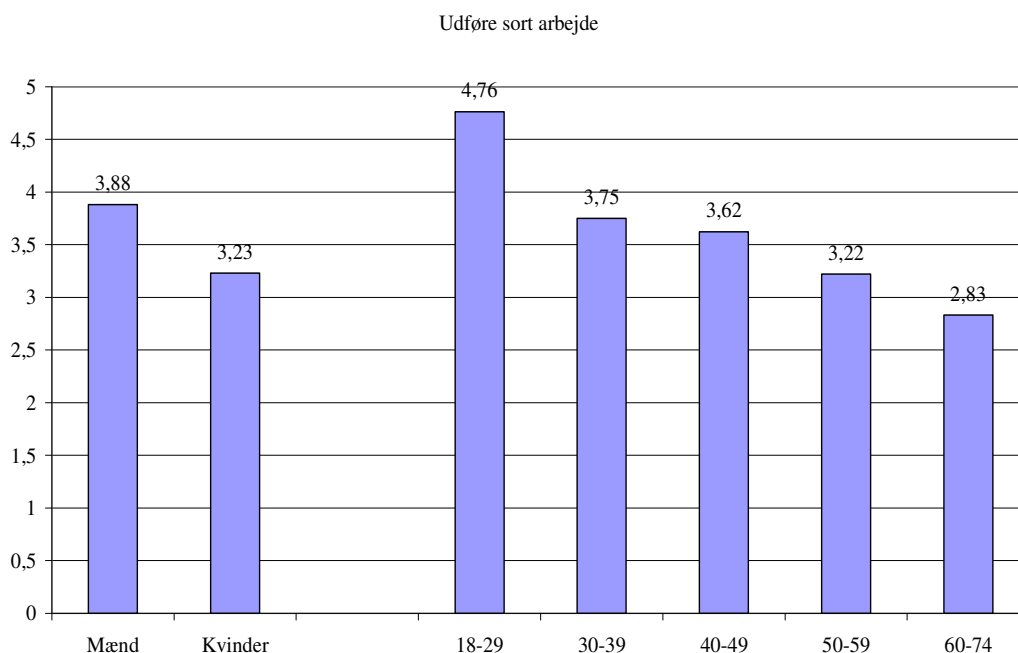
Note: Spørgsmålet lød i let omskrevet form: ”I hvor høj grad billiger De at snyde i skat såfremt man har muligheden”. Svarpersonen bedes angive et tal mellem 1 (”billiger slet ikke”) og 10 (”billiger i høj grad”). Der er set bort fra ”ved ikke” svar.

Kilde: ToldSkats undersøgelse i oktober/november 2004.

Den multinomiale logistiske regression af holdningen til at udføre sort arbejde viser også en klar statistisk signifikant sammenhæng mellem køn og alder. Igen har mændene sammenlignet med kvinderne en mindre moral. Også de unge har en løsere moral sammenlignet med de ældre. Gennemsnittene for mænd og kvinder samt fordelt på alder er vist i figur 3. Der er knap så stor forskel mellem mænd og kvinders holdning til at udføre sort arbejde som på spørgsmålet om skattesnyd, jf. også figur 2. Derimod er der på spørgsmålet om at udføre sort arbejde tale om en klarere aldersforskel sammenlignet med holdningen til skattesnyd.

² I appendikstabel 2.1-2.3 i appendiks 2 er vist resultaterne af de multinomiale logistiske regressioner.

Figur 3. Danskernes holdning til spørgsmålet ”At udføre sort arbejde” fordelt på køn og alder i 2004. Gennemsnit.

Note: Spørgsmålet lød i let omskrevet form: ”I hvor høj grad billiger De at udføre sort arbejde” Svarepersoner bedes angive et tal mellem 1 (”billiger slet ikke”) og 10 (”billiger i høj grad”). Der er set bort fra ”ved ikke” svar.

Kilde: ToldSkats undersøgelse i oktober/november 2004.

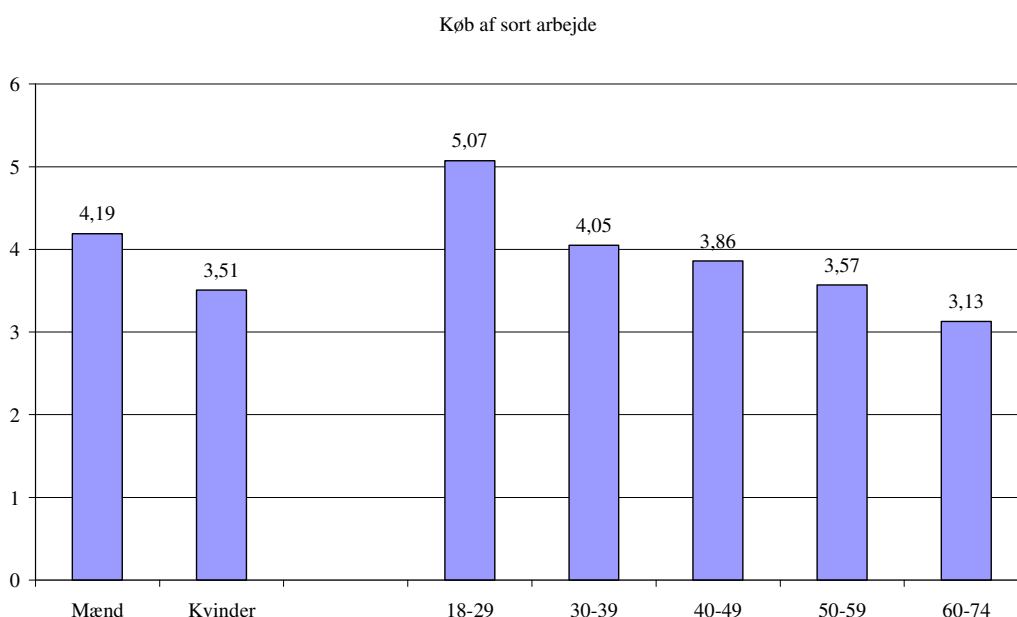
Foruden køn og alder er geografisk område også lige akkurat signifikant på 95 pct. niveau. Her er det navnlig Sydsjælland, der ligger højt med en gennemsnitsværdi på 3,86, mens København ligger lavt med en gennemsnitsværdi på 3,28. Holdningen til at udføre sort arbejde afspejler det billede, der tegner sig af dem, der faktisk udfører sort arbejde. Ifølge Rockwool Fondens Forskningsenheds undersøgelser er det netop navnlig mændene og de unge, der udfører sort arbejde.

Med hensyn til spørgsmålet om at få udført sort arbejde viser den multinomiale logistiske regression, at køn og alder igen er klart signifikante på 95 pct. niveau. Igen har kvinderne en højere moral sammenlignet med mændene, mens det navnlig er de ældre, der har en højere moral sammenlignet med de yngre, jf. også figur 4.

Mht. forskellen mellem mænd og kvinder er den nogenlunde den samme som på spørgsmålet om at udføre sort arbejde og dermed lidt mindre sammenlignet med holdningen til skattesnyd. Aldersforskellene minder også om spørgsmålet om holdningen til at udføre sort arbejde, og dermed mere udpræget sammenlignet med holdningen til skattesnyd.

På spørgsmålet om holdning til at få udført sort arbejde er folks bruttoindkomst lige akkurat signifikant på 95 pct. niveau.³ Tolkningen af parameteren er, at jo højere indkomst, svarepersonen har, desto større er sandsynligheden for, at vedkommende accepterer køb af sort arbejde. Dette hænger formentlig sammen med, at køberne af sort arbejde lidt firkantet sagt er karakteriseret ved at være i alderen 20-40 år, i besiddelse af ejerbolig og lang arbejdstid (og dermed sandsynligvis også en højere indkomst), jf. Gunnar Viby Mogensen (1985).

Figur 4. Danskernes holdning til spørgsmålet ”At få udført sort arbejde” fordelt på køn og alder i 2004. Gennemsnit.

Note: Spørgsmålet lød i let omskrevet form: ”I hvor høj grad billiger De at få udført sort arbejde” Svarepersonen bedes angive et tal mellem 1 (”billiger slet ikke”) og 10 (”billiger i høj grad”). Der er set bort fra ”ved ikke” svar.

Kilde: ToldSkats undersøgelse i oktober/november 2004.

Vurderingen af risikoen for at blive opdaget, hvis man arbejder sort eller snyder i skat

Rockwool Fondens Forskningsenhed har igennem en længere årrække stillet spørgsmål til repræsentative udsnit af befolkningen, om de har udført sort arbejde. I den forbindelse er der siden 1992 også stillet spørgsmål til både dem, der har arbejdet sort samt til dem, der ikke har arbejdet sort, om hvordan de vurderer risikoen for, at skattemyndighederne opdager det og evt. uddeler efterregning og bøder m.v.

I undersøgelsen fra 2004 har ToldSkat stillet et helt enslydende spørgsmål. Samtidig er det samme spørgsmål som noget nyt også stillet, hvor der spørges til vurderingen af risikoen ved at blive opdaget, hvis man udfører skattesnyd. Spørgs-

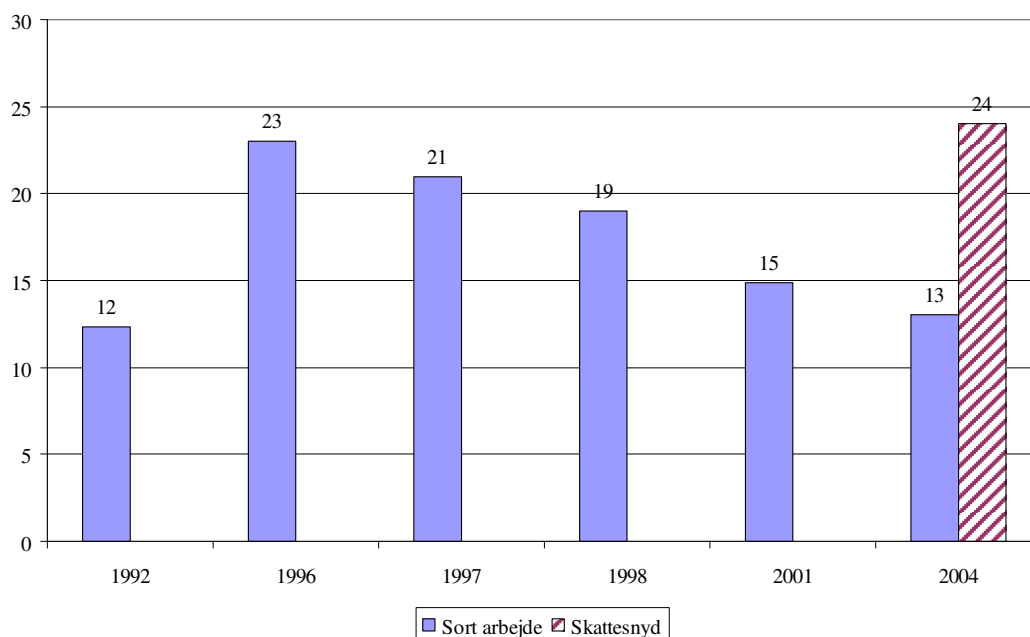
³ Indkomstvariablen er dog kun signifikant såfremt aldersvariablen indgår som en grupperet variabel.

målet om vurderingen af risikoen for opdagelse ved at udføre skattesnyd er medtaget for at se, om befolkningen skelner risikoen for opdagelse mellem skattesnyd og sort arbejde. Hypotesen er her, at befolkningen opfatter risikoen for at blive opdaget som større, hvis man snyder i skat sammenlignet med at udføre sort arbejde.

Som det ses i figur 5, kan denne hypotese bekræftes. Således vurderer 13 pct. af befolkningen i 2004 med en mening om sagen (dvs. ekskl. ”ved ikke” og ”uoplyst”) risikoen for at blive opdaget ved sort arbejde som ”meget stor” eller ”ret stor”. Den tilsvarende andel i vurderingen af risikoen for at blive opdaget ved skattesnyd i 2004 er noget højere på 24 pct. Forskellen er klart statistisk signifikant på 95%-niveau.

Det ses også i figur 5, at der har været en næsten konstant faldende andel siden 1996, der vurderer risikoen for at blive opdaget ved sort arbejde som ”meget stor” eller ”ret stor”. Respekten for sanktioner siden 1996 er altså blevet stadig mindre i befolkningen og ligger nu på niveauet i 1992, hvor dette spørgsmål blev stillet for første gang i forbindelse med Personskatteudvalgets rapport *Rapport fra Udvalget om Personbeskatning II*.

Figur 5. Andelen af befolkningen, der vurderer risikoen for ekstra regning og skattebøder m.v. som ”meget stor” eller ”ret stor”, hvis man udfører sort arbejde eller skattesnyd. Procentvis fordeling.

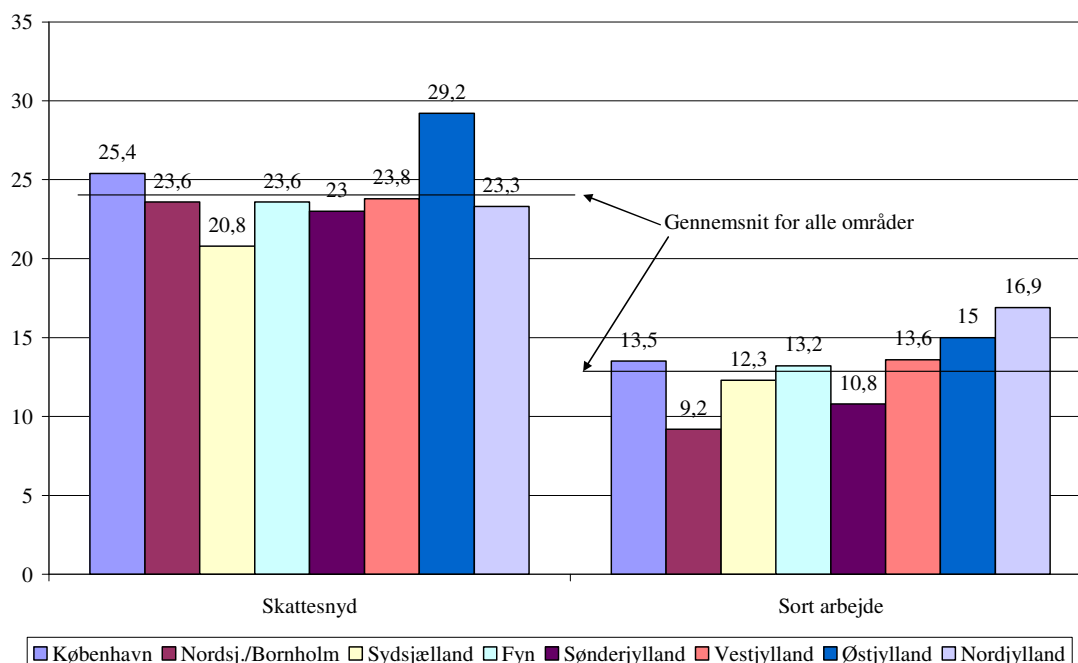

Kilde: Søren Pedersen (1999, s. 11) og Søren Pedersen (2003, s. 116) samt ny undersøgelse gennemført af ToldSkat i 2004.

Note: Spørgsmålsformuleringen lød i 1992-2004 undersøgelseerne ”De, der udfører sort arbejde, løber jo en vis risiko for, at skattevæsen og toldvæsen opdager det, og uddeler efterregning og måske bøder m.v. Mener De, at risikoen for den enkelte, der udfører sort arbejde, er stor eller lille” Som noget nyt, blev der også i 2004 stillet et spørgsmål om vurderingen af risikoen ved skattesnyd med formuleringen: ”De, der snyder i skat, løber jo en vis risiko for, at skattevæsen og toldvæsen opdager det, og uddeler efterregning og måske bøder m.v. Mener De, at risikoen for den enkelte, der snyder i skat, er stor eller lille?” Svarkategorierne var: ”Meget stor”, ”Ret stor”, ”Ret lille” og ”Meget lille”. Der er set bort fra ”ved ikke” og ”uoplyst”.

I figur 6 er der set lidt nærmere på den danske befolknings vurdering af risikoen som ”meget stor” eller ”ret stor” ved hhv. skattesnyd og sort arbejde fordelt på områder. I Østjylland findes den største andel, der vurderer risikoen som ”meget stor” eller ”ret stor” for at blive opdaget i skattesnyd, nemlig godt 29 pct., mens den laveste andel findes i Sydsjælland. Generelt er der som det ses forholdsvis små forskelle mellem de forskellige områder i vurderingen af risikoen for at blive opdaget i at snyde skat. En statistisk test (logistisk regression) viser da også, at der ikke er nogen signifikant forskel (på 95%-niveau) mellem områderne i andelen af befolkningen, der vurderer risikoen som ”meget stor” eller ”ret stor” i at snyde i skat.

Figur 6. Andelen af befolkningen, der vurderer risikoen for ekstra regning og skattebøder m.v. som ”meget stor” eller ”ret stor”, hvis man udfører sort arbejde eller skattesnyd fordelt på områder. Procentvis fordeling.

For så vidt angår vurderingen af risikoen for det sorte arbejde, er andelen, der vurderer risikoen som ”meget stor” eller ”ret stor” højest i Nordjylland på 16,9 pct., mens denne andel er lavest i Nordsjælland/Bornholm på 9,2 pct. Ligesom på vurderingen af skattesnyd er der dog heller ikke her tale om en statistisk signifikant forskel (på 95%-niveau).

Spørgsmålet om vurderingen af risikoen ved at arbejde sort har også været stillet i Norge, Sverige, Tyskland og Storbritannien i forbindelse med Rockwool Fondens Forskningsenheds undersøgelse af det sorte arbejde i de nævnte lande, jf. Søren Pedersen (2003, s. 116).

I Norge og Sverige opfattede hhv. 18 og 16 pct. af befolkningen risikoen for at blive opdaget ved sort arbejde som ”meget stor” eller ”ret stor”, altså en lidt større andel sammenlignet med de 12,9 pct. i Danmark, mens den tilsvarende andel i Tyskland og Storbritannien ligger væsentligt højere på hhv. 43 og 49 pct. I Dan-

mark er respekten for sanktioner, hvis man udfører sort arbejde, altså lavest – en tendens der er blevet forstærket fra 2001 til 2004.

Årsagen til skattesnyd og sort arbejde

På linie med Skatteverkets undersøgelser, er der i ToldSkats undersøgelse også spurgt til, hvad befolkningen mener, er årsagen til, at folk snyder i skat og udfører sort arbejde. I de svenske undersøgelser får svarpersonerne 10 udsagn, de skal tage stilling til. Svarene kan derpå rangordnes, så man kan se, hvilket udsagn, den største andel i befolkningen anser som den vigtigste årsag til skattesnyd og sort arbejde.

I ToldSkats undersøgelse er kun medtaget de 5 udsagn, der anses som særligt vigtige. Fordelt efter antallet af respondenter, der erklærer sig enige, ses det i tabel 1, at de fleste danskere såvel som svenskere, hhv. 73 pct. og 61 pct., mener, at skatterne er for høje. Denne årsag efterfølges for de danske respondenter tilfælde, af ”solidariteten med samfundet er lav”, hvor 62 pct. erklærer sig enige i udsagnet. I svenskernes tilfælde er udsagnet ”personer i fremtrædende stillinger bryder med samfundets normer” på en 2. plads, hvor 59 pct. erklærer sig enige, mens kun 43 % af de danske respondenter erklærede sig enige i dette udsagn, der dermed kom ind på en 4. plads af 5 mulige i den danske undersøgelse.

Tabel 1: Årsag til skattesnyd og sort arbejde

Danmark, 2004		Sverige, 2002	
a) Skatterne er for høje	73 %	Skatterne er for høje	60 %
b) Solidariteten med samfundet er lav	62 %	Personer i fremtrædende stillinger bryder med samfundets normer	59 %
d) Man tror alle andre snyder i skat eller arbejder sort	48 %	Solidariteten med samfundet er lav	49 %
e) Personer i fremtrædende stillinger bryder med samfundets normer	43 %	Skatterne bruges til de forkerte ting	42 %
b) Skatterne bruges til de forkerte ting	34 %	Man tror alle andre snyder i skat eller arbejder sort	31 %
Antal	1.932		1.728

Det er interessant at bemærke, at i det svenske skattevæsens seneste spørgeskemaundersøgelse, der endnu ikke er fuldt publiceret, anses udsagnet ”personer i fremtrædende stillinger bryder med samfundets normer” som den væsentligste årsag til skattesnyd og sort arbejde, jf. Skatteverket (2005). Allerede i 2002 var der dog ikke nogen stor forskel i andelen, der er enige, mellem ”Skatterne er for høje” og ”Personer i fremtrædende stillinger bryder med samfundets normer”, jf. tabel 1.

Holdningen til skattesystemet

I de svenske undersøgelser har man siden 1986 spurgt svenskerne om deres syn på skattesystemet. I spørgsmålet, der har været anvendt siden 1986, har Skatteverket valgt at anvende en formulering, så man ikke kan se, om svarpersonerne

tænker på skatternes størrelse eller regleres udformning, når der svares. I ToldSkats undersøgelse er det derfor valgt at skelne mellem skatternes størrelse og regleres udformning.

Med hensyn til skattesystemet har man i Sverige fra 1998 anvendt et udsagn, som også anvendes i den danske undersøgelse, hvor respondenterne bedes forholde sig til udsagnet ”Vi har et enkelt skattesystem”. I den danske undersøgelse er der imidlertid valgt at skelne mellem, om skattesystemet er enkelt for hhv. lønmodtagere og erhvervsdrivende. For at gennemføre en tilnærmelsesvis sammenligning med den svenske undersøgelse, benyttes fordelingen af de svenske svar for spørgsmålet ”Vi har et enkelt skattesystem” som sammenligningsgrundlag for såvel spørgsmålet om skattesystemet for lønmodtagere som spørgsmålet om skattesystemet for virksomheder, hvilket medfører at svarerne selvfølgelig ikke er fuldstændige sammenlignelige. Svarene for den danske og svenske undersøgelse er vist i tabel 2.

Heraf fremgår det, at i Danmark svarede 51 pct. af respondenterne i alderen 18-74 år på udsagnet ”Vi har et enkelt skattesystem for lønmodtagere”, at de var enige, mens 36 pct. svarede, at de var uenige og 11 pct., at de var hverken enige eller uenige, og 2 pct. ikke havde nogen mening om udsagnet.

Tabel 2. Svar på udsagnet i ToldSkats undersøgelse: ”Vi har et enkelt skattesystem for lønmodtagere” sammenlignet med den svenske undersøgelses svar på udsagnet ”Vi har ett enkelt skattesystem”

	Danmark, 18-74 årige	Sverige
	2004	2002
Enige (”meget enig + ”enig”)	51%	21%
Uenige (”meget uenig + ”uenig”)	36%	36%
Hverken uenig eller enig	11%	27%
Ved ikke	2%	16%
I alt	100%	100%
Antal	1.932	1.728

Kilde: Riksskatteverket (2003) samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med den svenske undersøgelse, er der afgrænset til de 18-74 årige i ToldSkats undersøgelse.

De svenske svar fordeler sig væsentligt anderledes end i den danske spørgeskemaundersøgelse, idet kun 21 pct. var enige i modsætning til de nævnte 51 pct. af de danske respondenter, mens 36 pct. af de svenske respondenter var uenige i ovenstående udsagn, og hele 27 pct. var hverken enige/uenige. Andelen af ved ikke svar var 16 pct. i Sverige mod 2 pct. i Danmark.

Årsagen til at svenskerne i højere grad benytter svarkategorien ”hverken uenig eller enig” samt ”ved ikke” kan skyldes, at de færreste har kendskab til, hvorvidt skattesystemet som et hele er enkelt. Derimod har de fleste en holdning til, hvorvidt de mener, at skattesystemet, som berører dem selv, er enkelt. Dette under-

bygges af, at andelen, der svarer "ved ikke", i den danske undersøgelse på udsagnet om "Vi har et enkelt skattesystem for virksomheder" er helt oppe på 30 pct., hvilket skal ses i lyset af, at 59 pct. i den danske undersøgelse er lønmodtagere.

Generelt gælder det, at de svenske respondenter i højere grad end de danske respondenter benytter sig af svarkategorierne "ved ikke" og den neutrale angivelse som "hverken eller....", jf også senere her i rapporten. Dette kan have flere forskellige årsager. Den vigtigste forklaring er nok rent teknisk, idet valget af metode for selve dataindsamlingen er forskellig i Sverige og Danmark. De svenske spørgsmål indsamles således for langt hovedpartens vedkommende ved postspørgeskemaer, som respondenterne selv udfylder og indsender, mens der i den danske undersøgelse, som nævnt er tale om telefoninterviews, der gennemføres af Danmarks Statistiks interviewerkorps. Interviewerne i Danmarks Statistik oplæres helt generelt meget grundigt i at gennemføre et telefoninterview. I den generelle uddannelse indgår også, at det gælder om at begrænse andelen af "ved ikke" svar. Før ToldSkats undersøgelse blev der foruden en skriftlig instruktion også gennemført mundtlig instruktion af interviewerne, hvor de også blev gjort opmærksom på, at det gælder om at begrænse "ved ikke" svar. I den danske undersøgelse er det altså ikke så nemt for respondenterne at svare "ved ikke" som i den svenske undersøgelse.

Såfremt de danske respondenternes svar grupperes på beskæftigelse, findes der ikke voldsomt store forskelle mellem de enkelte grupper, selv om der navnlig blandt de selvstændige er færre, der finder skattesystemet enkelt for lønmodtagere (44 pct.), mens gruppen af lønmodtagere, der er enige i udsagnet, ligger lige på 50 pct. Der er derimod en klar større forskel mht. alder og bruttoindkomst. Jo ældre svarpersonen er, desto større er andelen, der er enige i udsagnet. For bruttoindkomsten forholder det sig lige omvendt: Jo højere bruttoindkomst, desto færre er enige i udsagnet. F.eks. er over 50 pct. af personerne med en bruttoindkomst under 300.000 kr. om året enige i udsagnet, mens denne andel kun er på 38 pct. for personer med en bruttoindkomst over 500.000 kr. om året. Dette kan hænge sammen med, at folk med højere indkomster har mere komplicerede indtægtsforhold som f.eks. aktieindkomst.

Med hensyn til hvorvidt Danmark har et enkelt skattesystem for virksomheder svarede 12 pct. ud af den samlede stikprøve, at de er enige i, at skattesystemet for virksomheder er enkelt, mens 33 pct. er uenige i at skattesystemet er enkelt og 25 pct. er hverken enige eller uenige, jf. tabel 3. Blandt de adspurgte, svarede 30 pct. som tidligere nævnt "ved ikke".

I lighed med udsagnet om skattesystemet for lønmodtagere benyttes også her som nævnt sammenligningsgrundlaget fra de svenske undersøgelser fra udsagnet "vi har ett enkelt skattesystem".

Fordelingen af svar på udsagnet om skattesystemet for virksomheder stemmer som det ses i tabel 3 i højere grad overens med den svenske svarfordeling.

Tabel 3. Svar på udsagnet i ToldSkats undersøgelse: ”Vi har et enkelt skattesystem for virksomheder” sammenlignet med den svenske undersøgelses svar på udsagnet ”Vi har ett enkelt skattesystem”

	Danmark 18-74 årige	Sverige
	2004	2002
Enige (”meget enig + ”enig”)	13%	21%
Uenige (”meget uenig + ”uenig”)	33%	36%
Hverken uenig eller enig	25%	27%
Ved ikke	30%	16%
I alt	100%	100%
Antal	1.932	1.728

Kilde: Riksskatteverket (2003) samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med den svenske undersøgelse, er der afgrænset til de 18-74 årige i ToldSkats undersøgelse.

Fordeling af de danske svar afspejler klart erhvervs sammensætningen af respondenterne i den danske stikprøve, hvor hovedparten som nævnt (59 pct.) er lønmodtagere og kun 6 pct. er selvstændige erhvervsdrivende (inkl. medhjælpende ægtefælle). Den sidstnævnte gruppe må selvsagt forventes at have et bedre kendskab til skattesystemet for virksomheder end lønmodtagere. Dette viser sig da også ved, at kun 2 pct. af de selvstændige ikke har en mening om sagen, mens denne andel er på 30 pct. for lønmodtagere.

Blandt de selvstændige er 63 pct. uenige i, at skattesystemet for virksomheder er enkelt, 24 % er enige og kun 13 % benyttede svarkategorierne ”hverken enig/uenig” eller ”ved ikke”. Da gruppen af selvstændige, som tidligere nævnt kun udgør 6 % af den samlede stikprøve, er deres svar selvsagt ikke repræsentative for hele stikprøven. Dog kan der argumenteres for, at denne gruppes svar burde vægtes højt i forhold til hele stikprøven, da gruppen må forventes at have indgående viden om området.

Som tidligere nævnt, er det ikke muligt i de svenske undersøgelser at skelne mellem, om svarpersonerne tænker på skatternes størrelse eller reglernes udformning, når der svares. For at undersøge befolkningens holdning til skatternes højde, er der her i ToldSkats undersøgelse valgt at anvende den samme formulering, som professor Jørgen Goul Andersen anvendte i den nævnte undersøgelse af ”Borgerne og lovene” fra Rockwool Fondens Forskningsenhed i 1997. Svarpersonerne bliver bedt om at tage stilling til udsagnet ”Indkomstskatten er alt for høj”.

I tabel 4 er vist svarene på udsagnene i 1998 og 2004. Som det ses i tabellen, var det i undersøgelsen fra 1998 ikke muligt som i ToldSkats undersøgelse at svare ”hverken uenig eller enig”. Derfor er svarene fra 2004 også vist, når der ses bort fra ”hverken uenig eller enig”.

Det fremgår af tabel 4, er der sket et fald i andelen i befolkningen, der er helt enige eller enige i udsagnet om, at skatterne er alt for høje. Hvis man ser bort fra svarmuligheden ”hverken uenig eller enig”, er det således 62 pct., der er enige i udsagnet mod 76 pct. i 1998.

Tabel 4. Svar på udsagnet: ”Indkomstskatten er alt for høj” fra 2004 sammenlignet med 1998

	2004	2004 ekskl. ”hverken uenig eller enig”	1998
Enige (”helt enige” + ”enige”)	55%	62%	76%
Uenige (”helt uenige” + ”uenige”)	32%	36%	22%
Hverken uenig eller enig	12%	-	-
Ved ikke	1%	1%	1%
Antal	1.932	1.698	3.001

Kilde: Nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004 samt specialkørsel på baggrund af Rockwool Fondens Forskningsenheds undersøgelse fra 1998 om ”Borgerne og lovene”.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med undersøgelsen fra 1998, er der afgrænset til de 18-74 årige..

Det er svært at give en entydig forklaring på, at andelen, der er enige i at indkomstskatten er alt for høj, er faldet. Ifølge Jørgen Goul Andersen (1998) har bekymringen for skattetrykket været faldende i 1990’erne. De nye tal for 2004 kunne således tale for, at denne tendens er fortsat. Dette kunne måske hænge sammen med, at befolkningen i 2004 faktisk har fået en skattelettelse i indkomstskatten.

I svarene på udsagnet om, at indkomstskatten er alt for høj, er der ingen statistisk signifikant forskel mellem mænd og kvinder, ligesom alderen heller ikke har nogen betydning. Derimod har bruttoindkomsten en klart statistisk signifikant betydning, hvor folk med højere indkomster i højere grad er enige i, at indkomstskatten er alt for høj. Stillingsvariablen er kun lige statistisk signifikant på 90 pct. niveau, hvor det især er de studerende, der er uenige i, at indkomstskatten er alt for høj. For så vidt geografisk hovedområde er denne variabel næsten statistisk signifikant på 95 pct. niveau. Her er det navnlig folk bosiddende i København, der er uenige i udsagnet.

I forlængelse af udsagnet om, at vi har et enkelt skattesystem, er svarpersonerne på linie med Rockwool Fondens Forskningsenheds undersøgelse af ”Borgerne og lovene” fra 1998 også blevet bedt om at tage stilling til udsagnet ”I dag er selvangivelsen en enkel sag at klare for folk som mig”. Fordelen ved at anvende samme formulering som i 1998 er selvfølgelig, at det så kan undersøges, om der er sket en udvikling siden da. Svarene på udsagnet kan også sammenlignes med svarene i den svenske undersøgelse, hvor respondenterne er blevet bedt om at tage stilling til udsagnet ”Det er lätt at deklarerera”. Svarene i Danmark fra 2004 og 1998 samt Sverige (2002) er vist i tabel 5.

I ToldSkat undersøgelse fra 2004 svarede 67 pct. af respondenterne i alderen 18-74 år, at de var enige i udsagnet, mens 25 pct. svarede, at de var uenige og 6 pct. var hverken uenige eller enige. Endelig svarede 2 pct. ”ved ikke”.

Der er ikke statistisk signifikant forskelle i svarene mellem mænd og kvinder, ligesom hverken bruttoindkomst eller geografisk område viser nogen forskelle.

Der er derimod statistisk signifikant forskel mht. alder og beskæftigelse. Her skiller specielt de selvstændige samt de 18-29 årige sig ud fra stikprøven som helhed ved, at henholdsvis 56 pct. af de selvstændige og 35 pct. af aldersgruppen 18-29 er uenige i, at selvangivelsen er en enkel sag i forhold til kun 25 pct. af den samlede stikprøve.

I forhold til undersøgelsen fra 1998 skal det bemærkes, at den gang var svarkategorien ”hverken uenig eller enig” ikke mulig. Da der kun er 6 pct., der anvender denne kategori i 2004, kan fordelingerne dog godt sammenlignes. Som det ses, er der faktisk tale om en ret stabil holdning til udsagnet om, at det er let at klare selvangivelsen.

Der er derimod klart forskel i fordelingen af danskernes og svenskernes opfattelse af, hvor let det er at selvangive. Det er imidlertid svært entydigt at konkludere, om danskerne eller svenskerne synes det er lettest at selvangive. Godt nok, er der en større andel blandt danskerne sammenlignet med svenskerne, der er enige i udsagnet om, at det er let at klare selvangivelsen. Men der er også flere danskere end svenskere, der er uenige i udsagnet. Dertil kommer, at de svenske tal sløres af, at 9 pct. slet ikke har nogen mening om sagen mod kun 1-2 pct. i Danmark, ligesom 18 pct. af svenskerne svarer, at de hverken er enige eller uenige i udsagnet mod 6 pct. af danskerne.

Tabel 5. Svar på udsagnet i ToldSkats undersøgelse: ”I dag er selvangivelsen en enkel sag at klare for folk som mig” fra 2004 sammenlignet med 1998 og med den svenske undersøgelses svar på udsagnet ”Det er lätt at deklarerera”

	Danmark 18-74 årige 2004	Danmark 18-74 årige 1998	Sverige ”Det er lätt at deklarera” 2002
Enige (”helt enige” + ”enige”)	67	71	57
Uenige (”helt uenige” + ”uenige”)	25	27	16
Hverken uenig eller enig	6	-	18
Ved ikke	2	1	9
Antal	1.932	3.001	1.728

Kilde: Specialkørsel på baggrund af Rockwool Fondens Forskningsenheds undersøgelse fra 1998 om ”Borgerne og lovene”; Riksskatteverket (2003) samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med den svenske undersøgelse, er der afgrænset til de 18-74 årige i de danske undersøgelser.

Som det er fremgået ovenfor, er danskerne altså enige i udsagnet om, vi har et enkelt skattesystem for lønmodtagere, samt at det er en enkel sag for dem at klare selvangivelsen. Der er ikke spurgt til, om de så også selv kan beregne deres skat uden hjælp af programmer fra f.eks. bankerne eller på ToldSkats hjemmeside.

Derimod er der på linie med den tidligere nævnte undersøgelse fra 1998 fra Rockwool Fondens Forskningsenhed spurgt til, om svarpersonen har tillid til, at skattevæsenet beregner deres skat rigtig.

Resultaterne er vist i tabel 6. På udsagnet ”Jeg har tillid til, at skattevæsenet beregner min skat rigtigt” svarede 75 pct. af de adspurgte, at de var enige eller helt enige i udsagnet, mens 17 pct. var uenige eller helt uenige og 8 pct. svarede, at de hverken var enige eller uenige.

I forhold til den danske undersøgelse fra 1998 ses det, at der ikke er den store forskel i fordelingerne. Hvis man ser bort fra dem, der i 2004 svarer hverken enig eller uenig, som nemlig ikke var en mulig svarkategori i 1998, ses det i tabel 6, at fordelingerne i de to år er næsten helt ens. På den baggrund kan man roligt konkludere, at der er stor tillid i befolkningen til, at skattevæsenet beregner folks skat korrekt.

Spørgsmålet blev ikke anvendt i de svenske spørgeskemaundersøgelser i 2002.

Tabel 6. Jeg har tillid til at skattevæsenet beregner min skat rigtigt

	2004	2004 – ekskl. hverken uenig eller enig	1998
Enige (”helt enig” +”enig”)	75%	81%	82%
Uenige (”helt uenig” +”uenig”)	17%	18%	18%
Hverken uenig eller enig	8%	-	-
Ved ikke	0,5%	1%	0,4%
Antal	1.932	1.784	3.001

Kilde: Specialkørsel på baggrund af Rockwool Fondens Forskningsenheds undersøgelse fra 1998 om ”Borgerne og lovene” samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med den danske undersøgelse fra 1998, er der afgrænset til de 18-74 årige i ToldSkats undersøgelse fra 2004.

Der er ikke signifikant forskelle i svarene mellem mænd og kvinder, ligesom alder, bruttoindkomst og geografisk område ikke har nogen statistisk signifikant betydning. Når stikprøven deles op på erhvervsgrupperinger, adskiller navnlig de selvstændige inkl. medhjælpende ægtefæller sig fra stikprøven som helhed ved i klart mindre grad (60 pct.) at have tillid til, at skattevæsenet beregner deres skat korrekt, hvor gennemsnittet for hele befolkningen er 75 pct.

Spørgsmålene ovenfor vedrører befolkningens tillid til skattevæsenet. Der er imidlertid også som i de svenske undersøgelser spurgt til befolkningens tillid til hinanden og her er svarerne langt fra så positive som ovenfor.

Som det ses i tabel 7, svarede 31 pct. af respondenterne i den samlede stikprøve, at de var enige i udsagnet ”I Danmark betaler alle eller næsten alle den skat, de skal”, mens 56 pct. var uenige og 11 pct. svarede, at de var hverken uenige eller enige. 2 pct. vidste ikke, hvad de skulle svare.

I de svenske undersøgelser svarede en mindre andel, nemlig 22 % at de var enige i ovenstående udsagn, ligesom der var en mindre andel (42 pct.) sammenlignet med danskerne, der var uenige. Dette er muligt, da i alt 36 pct. af svenskerne benyttede kategorierne ”hverken enige/uenige” eller ”ved ikke” mod blot 13 pct. i den danske undersøgelse. På grund af den store forskel i andelen af ”hverken enig eller uenig” samt ”ved ikke” svar er det vanskeligt at sammenligne mellem de to lande.

Hvis man ser bort fra disse svarkategorier og alene ser på dem, der eksplicit har en mening om sagen, ses det i tabel 7, at der faktisk ikke er den store forskel i de to landes befolkningers syn på dette udsagn. Det er altså over halvdelen af befolkningerne i de to lande med en mening om sagen, der er uenige i, at alle betaler den skat, de skal.

Tabel 7. Svar på udsagnet i ToldSkats undersøgelse: ”I Danmark betaler alle eller næsten alle den skat, de skal” sammenlignet med den svenske undersøgelses svar på udsagnet ”I Sverige betalar alla eller næsten alla den skatt de ska”

	Danmark	Sverige	Ekskl. ”hverken enig eller uenig” og ”ved ikke”	
	18-74 årige		Danmark	Sverige
	2004	2002		
Enige (”meget enig + ”enig”)	31%	22%	36%	34%
Uenige (”meget uenig + ”uenig”)	56%	42%	64%	66%
Hverken uenig eller enig	11%	23%		
Ved ikke	2%	13%		
I alt	100%	100%	100%	100%
Antal	1.932	1.728	1.692	1.106

Kilde: Riksskatteverket (2003) samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med den svenske undersøgelse, er der afgrænset til de 18-74 årige i ToldSkats undersøgelse.

Holdningen til skattevæsenet

På et møde den 21. juni 2004 med Håkan Malmer fra Skatteverket, der har været stærkt involveret i udformningen af de svenske undersøgelser, oplyste han, at det vigtigste kvalitetsmål i de svenske undersøgelser er at følge tilliden til skattemyndighederne.

Tilliden i den svenske befolkning til skattemyndighederne måles bl.a. med spørgsmålet med formuleringen ”Hvad mener De alt i alt om skattemyndighe-

derne, dvs. de ansatte ved disse myndigheder og den måde, de udfører Deres arbejdsopgaver på?”

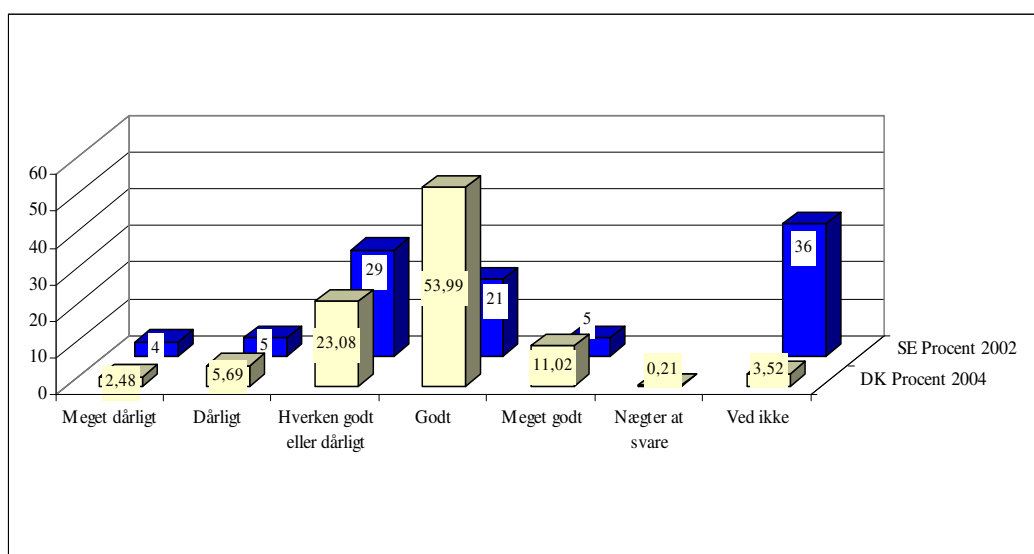
Det er interessant at bemærke, at svaret på spørgsmålet, der har været med i alle de svenske undersøgelser siden 1986, har ligget forholdsvis stabilt i alle årene.

Et helt enslydende spørgsmål er stillet i ToldSkats undersøgelse fra 2004. Her er det på linie med den svenske undersøgelse muligt at svare på en skala fra 1 til 5, hvor 1 betyder ”Meget dårligt”, 2 ”Ganske dårligt”, 3 ”Hverken godt eller dårligt”, 4 ”Ganske godt” og 5 betyder ”Meget godt”. Svarene herpå sammenlignet med den svenske undersøgelse fremgår af figur 7.

Ud af de i alt 2.005 respondenter i ToldSkats undersøgelse svarede 64 pct. af de adspurgte, at de ansatte ved skattemyndighederne udførte deres arbejdsopgaver enten godt eller meget godt, 8 pct. fandt, at de ansatte hos skattemyndighederne udførte deres job dårligt eller meget dårligt og 23 pct. syntes, at de ansatte hos skattemyndighederne udførte deres job hverken godt eller dårligt. Blot 3,7 pct. svarede ”ved ikke” eller nægtede at svare.

I modsætning til den danske undersøgelse fandt kun 26 pct. af de adspurgte svenskere, at de ansatte hos skattemyndighederne udførte deres arbejdsopgaver enten godt eller meget godt, mens 9 pct. fandt, at de ansatte hos skattemyndighederne udførte deres job dårligt eller meget dårligt og 29 pct. var af den holdning, at de ansatte hos skattemyndigheder klarede deres job hverken godt eller dårligt. Hele 36 pct. havde ingen mening om emnet, hvilket kan sammenlignes med de nævnte 3,7 pct. i den danske undersøgelse.

Figur 7. Svar på spørgsmålet i ToldSkats undersøgelse: ”Hvad mener De alt i alt om skattemyndighederne, dvs. de ansatte ved disse myndigheder og den måde, de udfører Deres arbejdsopgaver på?” sammenlignet med den svenske undersøgelse fra 2002

Kilde: Riksskatteverket (2003) samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med den svenske undersøgelse, er der afgrænset til de 18-74 årige i ToldSkats undersøgelse.

For at få en ide om danskernes holdning til, om ToldSkat lever op til sin mission om at sikre det offentliges indtægter enkelt, effektivt og korrekt, er respondenterne blevet bedt om at tage stilling til udsagnet ”Told og Skat sikrer de offentlige indtægter enkelt, effektivt og korrekt” med svarmulighederne på en skala fra 1 til 5, hvor 1 angiver ”helt uenig” og 5 angiver ”helt enig”. Spørgsmålet har så vidt vides ikke været stillet før og kan i sagens natur ikke sammenlignes med andre undersøgelser. Derimod kan det jo gentages i de kommende undersøgelser, så man kan se, om der sker en udvikling.

Det fremgår af tabel 8, at 56 pct. af befolkningen i alderen 16-74 mener, at ToldSkat faktisk lever op til mission ved at sikre det offentliges indtægter enkelt, effektivt og korrekt, mens 15 pct. er uenige. Det er naturligvis et vanskeligt udsagn at tage stilling til, hvorfor hver fjerde svarer ”hverken enig eller uenig”.

Tabel 8. Svar på udsagnet: ”Told og Skat sikrer de offentlige indtægter enkelt, effektivt og korrekt”

	2004
Enige (”meget enig + ”enig”)	56%
Uenige (”meget uenig + ”uenig”)	15%
Hverken uenig eller enig	25%
Ved ikke	4%
I alt	100%
Antal	2.005

Kilde: Nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Det er interessant at bemærke, at der faktisk ikke er nogen statistisk signifikante forskelle mellem mænd og kvinder, eller nogen af de andre baggrundsvariable som alder, stilling, bruttoindkomst og geografisk område.

Holdningen til skattevæsenet sammenlignet med andre offentlige myndigheder

Svarene på spørgsmålene om, hvad befolkningen synes om skattemyndighederne, siger ikke noget om, hvordan befolkningen opfatter skattemyndighederne sammenlignet med andre myndigheder. Et mål for at sammenligne skattemyndighederne med andre myndigheder kan findes i det danske Finansministeriums undersøgelse af borgernes holdning til den offentlige sektor. I begyndelsen af 1990’erne gennemførte Finansministeriet således store undersøgelser af borgernes syn på den offentlige sektor med over 10.000 gennemførte interviews i 1994 og 1995. Selv om der ikke direkte blev spurgt om tilliden til forskellige offentlige institutioner, giver undersøgelserne interessante resultater for, hvor tilfredse borgerne er med den offentlige service.

Spørgsmålet, der blev anvendt, lød: ”Hvordan er De alt i alt tilfreds med...”. De adspurgte kunne udtrykke deres tilfredshed på en skala fra 1 til 5, gående fra ”meget utilfreds” (1) over ”utilfreds” (2), ”hverken-eller” (3), ”tilfreds” (4) til ”meget tilfreds” (5). I undersøgelsen i 1994 blev spørgsmålet anvendt på 49 for-

skellige offentlige serviceområder (i 1993 19 områder og i 1995: 52 områder). Den seneste undersøgelse, der kan sammenlignes med her, blev gennemført af Gallup for Finansministeriet i 1998.

De dækkede sektor-områder spændte fra private praktiserende læger og tandlæger til forskellige myndigheder herunder "socialkontor" og "selvangivelse" og "skatteforvaltning".

Selve spørgsmålsformuleringen, som er anvendt i ToldSkats undersøgelse fra 2004, er hentet fra Finansministeriets nævnte undersøgelser af borgernes syn på den offentlige sektor. I ToldSkats undersøgelse fra 2004 er det valgt at spørge til "skattevæsenet" i stedet for de lidt snævrere "selvangivelse" eller "skatteforvaltning", da sammenlægningen af de kommunale og statslige skattemyndigheder medfører en enhed i fremtiden. Dette ændrer formentlig ikke afgørende på resultaterne.

Foruden "skattevæsenet" er der spurgt til 6 andre offentlige myndigheder for at kunne se, hvordan skattevæsenet står i forhold til disse myndigheder, nemlig "Statens uddannelsesstøtte (SU)", "Arbejdsformidlingen", "De sociale myndigheder", "Statens bilinspektion"⁴ og "Teknisk forvaltning". Resultaterne for årene 1994, 1998 og 2004 er vist i figur 8.

Det ses i figur 8, at der er sket en stigning i befolkningens tilfredshed med skattevæsenet i perioden 1994 til 2004 fra et gennemsnit på 3,56 i 1994 til 3,82 i 2004. Mens der ikke er den store forskel i gennemsnittene for 1994 og 1998, ligger tilliden noget højere i 2004, hvor stigningen er klart statistisk signifikant på 95% niveau målt i forhold til både 1994 og 1998.

Som det er fremgået, er der her beregnet et gennemsnit på baggrund af spørgsmål med svarmulighederne på en skala fra 1 til 5, hvor 1 angiver "meget utilfreds", 2="utilfreds", 3="hverken eller", 4="utilfreds" og 5 angiver "meget tilfreds". Der er således tale om en såkaldt ordinal skala.

Som påpeget i Finansministeriet (2000) er det rent teoretisk mere korrekt at vise resultaterne af svarene på spørgsmålene i frekvens- og krydstabeller. Ulempen er imidlertid, at man meget let mister overblikket hvilket gør, at der her er foretrukket at anvende gennemsnit på de enkelte spørgsmål – i øvrigt helt på linie med Finansministeriet (1995 og 2000).

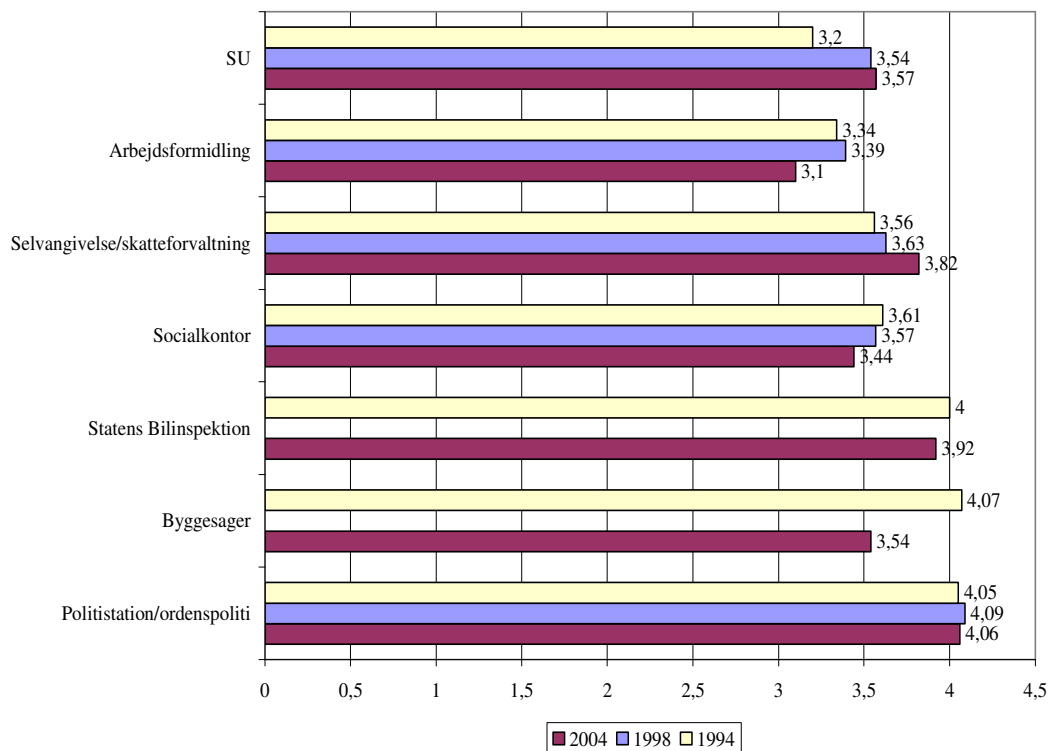
Til brug for den statistiske analyse ovenfor er der beregnet konfidensintervaller ud fra gennemsnittene ved hjælp af et t-test. Rent teoretisk er det imidlertid mere korrekt at foretage en multinomial logit analyse, hvilket der også er foretaget her i de tilfælde, der er udsagn om, hvor vidt ændringer er statistisk signifikante på 95% niveau.

Målt i forhold til de andre offentlige myndigheder, der er medtaget i undersøgelsen fra 2004, er tilliden til ToldSkat blevet forbedret. I 1994 lå selvangivelse/skatteforvaltning således nr. 5 ud af de 7 myndigheder, mens skattevæsenet i

⁴ Statens Bilinspektion blev privatiseret primo 2005, www.applusbilsyn.dk.

2004 undersøgelsen ligger på en 3. plads kun overgået af Politiet og Statens bilinspektion. Tilliden i befolkningen til Politiet ligger i øvrigt i alle undersøgelser meget højt.

Figur 8. Borgernes tilfredshed med udvalgte offentlige myndigheder 1994, 1998 og 2004. Gennemsnit på en skala fra 1 til 5.

Kilde: Finansministeriet (1995, 1998) samt ny undersøgelse gennemført af ToldSkat i 2004.

Note: I 1994-undersøgelsen blev der spurgt både til ”selvangivelse” og ”skatteforvaltningen”. I figuren her er angivet et gennemsnit af de to. I 1998 blev der spurgt til ”skatteforvaltningen” mens der i 2004 er spurgt til ”skattevæsenet”, jf. også teksten.

I forhold til Finansministeriets undersøgelser er der her valgt at spørge til ”De sociale myndigheder” og ”Teknisk forvaltning” i stedet for de lidt mere tekniske betingede ”Socialkontor” og ”Byggesager”. For så vidt angår ”De sociale myndigheder” har det næppe nogen betydning, mens det ikke kan afvises, at man ikke helt kan sammenligne ”Teknisk forvaltning” med ”Byggesager”, da der som det ses i figur 8, er sket et forholdsvis kraftigt fald her.

Holdningen til skattemyndighedernes kontrol

På linie med de svenske undersøgelser er der også stillet spørgsmål om holdningen til skattevæsenets kontrol. Svarene på spørgsmålet ”Mener De, at skattevæsenet stiller for få, for mange eller tilstrækkeligt med spørgsmål til dem, som selvangiver deres indkomst for at kunne foretage en effektiv kontrol?” i den svenske og danske undersøgelse er vist i tabel 9.

Som det ses i tabel 9, er der klart forskel på svenskernes og danskernes vurdering af de to landes skattevæseners kontrol. I Danmark mener 57 pct. af befolkningen, at skattevæsenet stiller tilstrækkeligt med spørgsmål, mens den tilsvarende andel i Sverige er på 21 pct. Omvendt er det 14 pct. af danskerne, der mener, at der stilles for få spørgsmål sammenlignet med 34 pct. af svenskerne. Endelig mener 8 pct. af danskerne, at skattevæsenet stiller for mange spørgsmål, hvor andelen i Sverige er på blot 2 pct. Vurderet på baggrund af dette spørgsmål er det således tydeligt, at danskerne er klart mere tilfredse med skattevæsenets kontrol sammenlignet med svenskerne.

Tabel 9. Holdningen blandt de 18-74 årige til kontrol i Danmark og Sverige

	Danmark (2004)	Sverige (2002)
Stiller for få spørgsmål	14%	34%
Stiller tilstrækkeligt med spørgsmål	57%	21%
Stiller for mange spørgsmål	8%	2%
Ved ikke	22%	43%
Sum	100%	100%
Antal gennemførte interviews	1.932	1.728

Kilde: Riksskatteverket (2003) samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: På svensk lyd spørgsmålsformuleringen ”Tror du att skattemyndigheten ställer tillräckligt med frågor till de som deklarerat för att kunna utöva effektiv kontroll i samband med deklarationsgranskningen”

En mulig forklaring på forskellen kunne simpelthen være, at den fysiske afstand mellem borgere og skatteforvaltning er væsentligt større i Sverige sammenlignet med Danmark. En anden forklaring kan være, at antal timer anvendt til kontrol pr. skatteyder og momsregistreret virksomhed ligger væsentligt højere i Danmark sammenlignet med Sverige.

En anden forklaring kunne være, at de stærkt mediedækkede aktioner mod sort og illegalt arbejde i løbet af 2004 har haft en indflydelse på danskernes holdning. Selv om dette skulle være tilfældet, er det dog næppe hele forklaringen, da der er forholdsvis stor forskel mellem de to landes befolkningers vurdering af skattemyndighedernes kontrol. Det bliver derfor interessant at se ved den næste undersøgelse, om der fortsat er så stor forskel mellem Sverige og Danmark.

Inspireret af Kvalitetssekretariatets kundeundersøgelser af professionelle rådgivere, er der i undersøgelsen fra efteråret 2004 også spurgt til folks mening om ToldSkats kontrol og afgørelser, hvor svarpersonen er blevet bedt om at angive, om vedkommende er enig eller uenig i udsagnene ”Told og Skat udfører en ensartet kontrol for alle” samt ”Told og Skat træffer ensartede afgørelser i sammenlignelige sager”. Svarene herpå fremgår af tabel 10 tillige med svar på spørgsmålet ”Told og Skat sikrer retssikkerheden for borgere og virksomheder”

Som det ses i tabel 10, er godt 30 pct. af befolkningen uenige i udsagnet om, at ToldSkat udfører en ensartet kontrol for alle. Målt som et gennemsnit på skalaen fra 1 til 5 bliver dette 2,9, altså lige under midtpunktet. Folk er altså svagt uenige i udsagnet, hvilket jo også stemmer overens med ToldSkats faktiske indsats ved at gå efter dem, som ikke er villige til at følge skattelovene. En forsigtig fortolkning, som det muligvis endnu er for tidligt at sige noget om, er således, at Told-

Skats indsatsstrategi om at bruge flere kræfter på at kontrollere dem, som ikke er efterrettelige, altså også opfattes sådan af befolkningen. Det bliver spændende at se, om der om nogle år kan spores en endnu tydeligere afstandtagen fra udsagnet efterhånden som indsatsstrategien til den tid har haft større mulighed for gennemslag i befolkningen.

Tabel 10. Befolkningens mening om ToldSkats kontrol og afgørelser

	Helt uenig (1)	Uenig (2)	Hverken eller (3)	Enig (4)	Helt enig (5)	Ved ikke / nægter	Gennemsnit (på skala 1-5)
Told og Skat udfører en ensartet kontrol for alle	12,5%	18,9%	25,0%	25,1%	6,5%	6,5%	2,9
Told og Skat træffer ensartede afgørelser i sammenlignelige sager	8,4%	15,5%	27,0%	24,8%	7,4%	16,9%	3,1
Told og Skat sikrer retssikkerheden for borgere og virksomheder	5,5%	11,2%	22,3%	39,4%	9,2%	12,4%	3,4

Kilde: ToldSkats interviewundersøgelse gennemført i oktober og november 2004 med 2.005 gennemførte interviews blandt personer i alderen 16-74 år.

På udsagnet om ToldSkat træffer ensartede afgørelser i sammenlignelige sager svarer lige godt 32 pct., at de er "enige" eller "helt enige". Baseret på gennemsnittet er dette på 3,1. Der er altså ikke en markant tiltro i befolkningen til, at Toldskat træffer ensartede afgørelser i sammenlignelige sager. I den forbindelse skal det bemærkes, at næsten 17 pct. svarer "ved ikke". Det kan selvfølgelig også være svært at vide for folk, som netop ikke ser, hvordan sagerne behandles.

På udsagnet om, at ToldSkat sikrer retssikkerheden svarer en større andel, nemlig knap 49 pct., at de er "enige" eller "helt enige" med en gennemsnitsværdi på 3,4.

For de tre udsagn i tabel 10 gælder, at svarene ikke kan sammenlignes med andre undersøgelser.⁵ Spørgsmålene er medtaget her, da de anses som centrale i ToldSkats arbejde og det vil derfor være interessant at følge udviklingen i svarene over tid.

Beslægtet med spørgsmålet om retssikkerheden er der også stillet et spørgsmål, som tidligere har været stillet af Gallup i 1982, om befolkningen opfatter skattevæsenet som fair og retfærdigt, jf. Gunnar Viby Mogensen (2003, s. 316-317). Spørgsmålsformuleringen lyder "I praksis opstår der let et modsætningsforhold mellem skattevæsenet og skatteborgerne, der naturligt nok vil slippe så billigt som muligt, mens skattevæsenet jo har den opgave at søge al indkomst beskattet. Hvad er Deres erfaring - at skattevæsenet gennemgående er fair og retfærdigt, eller at det ikke er fair og retfærdigt?"

⁵ I Kvalitetssekretariatets kundeundersøgelser spørges der til "Hvor tilfreds er du med ToldSkats evne til at udføre en ensartet kontrol for alle" og "Hvor tilfreds er du med ToldSkats evne til at træffe ensartede afgørelser i sammenlignelige sager".

Det ses i tabel 11, at der fra 1982 til 2004 er sket en stigning både i andelen, der anser skattevæsenet for fair og retfærdigt samt i andelen, der ikke anser skattevæsenet for fair og retfærdigt. Stigningen i begge kategorier fra 1982 til 2004 er mulig, fordi andelen af ”ved ikke” svar er faldet. Ændringen fra 1982 til 2004 er statistisk signifikant på 95%-niveau, hvis ”ved ikke” svar medtages i begge år.

Der kan imidlertid argumenteres for, at der egentlig er tale om to spørgsmål, nemlig om folk har en mening om sagen, og hvis ja, hvad er da folks mening. Et statistisk test for, om der er forskel i andelen, der svarer ”ved ikke” viser, at der er statistisk signifikant forskel i andelen de to år.

Hvis der derpå alene ses på dem, der har en mening om sagen, altså ekskl. ”ved ikke/nægter” fås, at andelen, der anser skattevæsenet for fair og retfærdigt, ligger på 83 pct. i 1982, mens denne andel er faldet svagt til 81 pct. i 2004. Dette svage fald er imidlertid ikke statistisk signifikant på 95%-niveau og end ikke signifikant på 90%-niveau (testet ved logistisk regression).

Tabel 11. Svar på spørgsmålet om skattevæsenet er fair og retfærdigt

	ToldSkat, 2004	Gallup, 1982
Skattevæsenet er fair og retfærdigt	75,3%	69,5%
Skattevæsenet er ikke fair og retfærdigt	18,1%	14,2%
Ved ikke	6,6%	16,2%
I alt	100%	100%
Antal observationer	2.005	980
Homogenitetstest inkl. ved ikke	q=70,59; 2 frihedsgrader, p<0,0001	

Note: Spørgsmålsformuleringen lød: ”I praksis opstår der let et modsætningsforhold mellem skattevæsenet og skatteborgerne, der naturligt nok vil slippe så billigt som muligt, mens skattevæsenet jo har den opgave at søge al indkomst beskattet. Hvad er Deres erfaring - at skattevæsenet gennemgående er fair og retfærdigt, eller at det ikke er fair og retfærdigt?”

Kilde: ToldSkats interviewundersøgelse gennemført i oktober og november 2004 med 2.005 gennemførte interviews blandt personer i alderen 16-74 år.

Som nævnt er det Viby Mogensen (2003), der har fundet undersøgelsen fra Gallup fra 1982 frem. Om svarene fra den gang skriver Viby Mogensen (2003, s. 316): ”I betragtning af de flere af hinanden uafhængige analyseresultater fra få år i forvejen, nævnt ovenfor, om at fire ud af fem skatteborgere fandt de love, skattevæsenet var sat til at forvalte, uretfærdige, er der altså tale om en ganske bemærkelsesværdig tillidserklæring til dem, der var sat til at forvalte disse love”.

Denne tillidserklæring må altså siges fortsat at være gældende.

Om ToldSkats vejledninger og pjecer

Vejledninger og pjecer er en vigtig informationskilde til borgerne fra ToldSkat. Og det er selvsagt interessant at undersøge, i hvor høj grad folk anvender dem, samt om dem, der har brugt dem, er tilfredse med indholdet.

Derfor er der ligesom i den svenske undersøgelse blandt andet også spurgt til, om ToldSkats vejledninger og pjecer er til at få fat i samt om de indeholder den information, borgeren har brug for.

I modsætning til de svenske undersøgelser, er der i de danske undersøgelser mulighed for at svare, at man ikke har anvendt ToldSkats vejledninger og pjecer. Resultaterne, der præsenteres nedenfor om indholdet i vejledningerne og pjecerne, vedrører altså kun dem, der rent faktisk har haft brug for disse. Dette gør det lidt vanskeligt at sammenligne med de svenske resultater, hvor man ikke skelner mellem, om folk rent faktisk har haft en vejledning eller pjece i hånden.

I tabel 12 er vist svarene på spørgsmålet om borgerne opfatter det som nemt at få fat i de vejledninger og pjecer, der er brug for. Som det ses, er det næsten 60 pct. af befolkningen, som svarer, at de ikke har anvendt pjecer eller vejledninger fra ToldSkat.

Det er ikke umiddelbart nemt at sammenligne med svarene i den svenske undersøgelse fra 2002, da man som nævnt her ikke giver svarpersonen mulighed for at svare, at man slet ikke har anvendt skattevæsenets vejledninger og pjecer.

Tabel 12. Svar på udsagnet i ToldSkats undersøgelse: ”Jeg har nemt ved at få fat i de vejledninger og pjecer jeg har brug for” fra 2004 sammenlignet med svenske undersøgelse fra 2002

	Danmark 18-74 årige		Sverige	
	2004	2002	Kun blandt personer med en mening om sagen	
			Danmark	Sverige
Har ikke anvendt ToldSkats vejledninger og pjecer indenfor de sidste 2 år	60%	-		
Enige (”meget enig + ”enig”)	33%	53%	92%	87%
Uenige (”meget uenig + ”uenig”)	3%	8%	8%	13%
Hverken uenig eller enig	4%	16%		
Ved ikke	0,1%	23%		
I alt	100%	100%	100%	100%
Antal	1.932	1.728	701	1.054

Kilde: Riksskatteverket (2003) samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med den svenske undersøgelse, er der afgrænset til de 18-74 årige i de danske undersøgelser. I den svenske undersøgelse lød formuleringen: ”Jeg har lätt at få tag i de broschyrer och blanketter jeg behöver”

Hvis man antager, at den meget høje andel ”hverken enig eller uenig” samt ”ved ikke svar” i den svenske undersøgelse dækker over det samme, som i den danske

undersøgelse hedder, at man slet ikke har haft brug for vejledninger og pjecer, ses det i de to sidste kolonner i tabel 12, at der faktisk ikke er den store forskel mellem danskernes og svenskernes mening om den sag. Blandt dem, der har haft brug for ToldSkats vejledninger og pjecer er der altså en meget stor andel, som er enige i, at de er nemme at få fat på.

På spørgsmålet om vejledningerne og pjecerne indeholder den information, der er brug for, ses det i tabel 13, at blandt dem, der har en mening om sagen, er der 85 pct. af danskerne, som er enige, hvilket er marginalt lavere i fht. svenskerne.

Tabel 13. Svar på udsagnet i ToldSkats undersøgelse: ”Told og Skats vejledninger og pjecer indeholder den information, jeg har brug for” fra 2004 sammenlignet med svenske undersøgelse fra 2002

	Danmark 18-74 årige		Sverige		Kun blandt personer med en mening om sagen	
	2004	2002	Danmark	Sverige	Danmark	Sverige
Har ikke anvendt ToldSkats vejledninger og pjecer indenfor de sidste 2 år	61%	-				
Enige (”meget enig + ”enig”)	28%	52%	85%	87%		
Uenige (”meget uenig + ”uenig”)	5%	8%	15%	13%		
Hverken uenig eller enig	5%	21%				
Ved ikke	0,4%	19%				
I alt	100%	100%	100%	100%		
Antal	1.932	1.728	646	1.037		

Kilde: Riksskatteverket (2003) samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med den svenske undersøgelse, er der afgrænset til de 18-74 årige i de danske undersøgelser. I den svenske undersøgelse lød formuleringen: ”Skattemyndighetens broschyrer innehåller den information jag behöver”.

I forhold til om pjecerne og vejledningerne er til at få fat i, er der en lidt lavere andel af danskere, som er enige i, at de indeholder den information, der er brug for. På trods af dette, må det dog siges, at der er en meget høj tilfredshed med indholdet blandt dem, der har haft fat i dem.

Der er altså ingen tvivl om, at vejledningerne og pjecerne er nemme at få fat i, samt at de i overvejende grad anses for at indeholde den information, der er brug for.

Det er imidlertid også vigtig, at vejledningerne og pjecerne er til at forstå. Derfor er der også spurgt til dette med formuleringen ”Told og Skats vejledninger og pjecer er til at forstå”.

Som det ses i tabel 14, er det 71 pct. af dem, der har en mening om sagen, som siger, at de er enige i, at ToldSkats vejledninger og pjecer er til at forstå, hvilket er stort set det samme som i Sverige. Andelen på de 71 pct., der er enige, er noget lavere end i forhold til de to foregående spørgsmål.

Tabel 14. Svar på udsagnet i ToldSkats undersøgelse: ”Told og Skats vejledninger og pjecer er til at forstå” fra 2004 sammenlignet med svenske undersøgelse fra 2002

	Danmark 18-74 årige		Sverige	
	2004	2002	Kun blandt personer med en mening om sagen	
			Danmark	Sverige
Har ikke anvendt ToldSkats vejledninger og pjecer indenfor de sidste 2 år	61%	-		
Enige (”meget enig + ”enig”)	23%	40%	71%	69%
Uenige (”meget uenig + ”uenig”)	9%	19%	29%	31%
Hverken uenig eller enig	6%	26%		
Ved ikke	0,2%	16%		
I alt	100%	100%	100%	100%
Antal	1.932	1.728	630	1.002

Kilde: Riksskatteverket (2003) samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med den svenske undersøgelse, er der afgrænset til de 18-74 årige i de danske undersøgelser. I den svenske undersøgelse lød formuleringen: ”Skattemyndighetens broschyrer och blanketter är begripliga”.

Endelig er der til slut om meningen om ToldSkats vejledninger og brochurer spurgt til, hvad borgerne samlet set mener om disse, hvor svarene er vist i tabel 15.

Tabel 15. Svar på udsagnet i ToldSkats undersøgelse: ”Alt i alt er Told og Skats vejledninger og pjecer gode” fra 2004 sammenlignet med svenske undersøgelse fra 2002

	Danmark 18-74 årige		Sverige	
	2004	2002	Kun blandt personer med en mening om sagen	
			Danmark	Sverige
Har ikke anvendt ToldSkats vejledninger og pjecer indenfor de sidste 2 år	61%	-		
Enige (”meget enig + ”enig”)	26%	48%	82%	83%
Uenige (”meget uenig + ”uenig”)	6%	10%	18%	17%
Hverken uenig eller enig	7%	25%		
Ved ikke	0,2%	17%		
I alt	100%	100%	100%	100%
Antal	1.932	1.728	625	1.002

Kilde: Riksskatteverket (2003) samt nye tal indsamlet af ToldSkat i efteråret 2004.

Note: Af hensyn til sammenligneligheden med den svenske undersøgelse, er der afgrænset til de 18-74 årige i de danske undersøgelser. I den svenske undersøgelse lød formuleringen: ”Totalt sett är skattemyndighetens broshyrer och blanketter bra”.

Som det fremgår af tabel 15, bliver der tale om et pænt gennemsnit af de tre spørgsmål ovenfor, hvilket man også ville vente. Der ses også, at blandt personer med en mening om sagen, er der tale om stort set de samme andele i Danmark og Sverige, som er enige i, at totalt set er ToldSkats/Skattevesenets vejledninger og brochurer til at forstå.

Antallet af kontakter med skattevesenet

Inden alle spørgsmålene om holdningen til skattevesenet og ToldSkat, blev der ligesom i de svenske undersøgelser også spurgt til, om svarpersonen havde været i kontakt med skattevesenet indenfor det sidste år via telefon, skriftligt via brev, telefax eller e-post, personligt fremmøde eller været inde på ToldSkats hjemmeside www.toldskat.dk og i givet fald hvor mange gange. Selve spørgsmålsformuleringerne er alle hentet fra Riksskatteverkets (2003) undersøgelser. Da der i de svenske undersøgelser er under 2 pct., der har henvendt sig via e-post, er det her i den danske undersøgelse valgt at slå denne svarkategori sammen med de øvrige skriftlige henvendelser (dvs. brev eller telefax). Fordelingen af antal svar på de fire mulige henvendelsesformer er vist i tabel 16.

Det fremgår af tabellen, at mellem 13 pct. og 17 pct. af befolkningen har henvendt sig til skattevesener en eller flere gange indenfor det sidste år. Som det fremgår, kan hver person henvende sig en eller flere gange på forskellig vis. Det er også beregnet, hvor mange der netto har henvendt sig en eller flere gange. Denne beregning viser, at 31,5 pct. af den danske befolkning i alderen 16-74 år har henvendt sig mindst en gang via telefon, skriftligt eller ved personligt fremmøde (ikke vist i tabel 16). I denne beregning er der altså se bort fra henvendelser via besøg på ToldSkats hjemmeside www.toldskat.dk.

Tabel 16. Henvendelser til skattevesenet indenfor det sidste år

	1 gang	2-5 gange	6+	Ingen kontakt	I alt	Antal svar
Telefon	8,2%	7,5%	0,7%	83,6%	100%	
Skriftligt via brev, e-post eller telefax	5,2%	7,4%	1,0%	86,3%	100%	
Personligt fremmøde	8,8%	4,1%	0,4%	86,7%	100%	2.005
Besøgt Told og Skats hjemmeside www.toldskat.dk	4,5%	6,5%	1,2%	87,8%	100%	

Note: Spørgsmålsformuleringen lød: "Først vil jeg spørge, hvor mange gange De indenfor det sidste år har været i kontakt med skattevesenet?"

Kilde: ToldSkats interviewundersøgelse gennemført i oktober og november 2004 med 2.005 gennemførte interviews blandt personer i alderen 16-74 år.

Antallet af borgerhenvendelser om skatte- og afgiftsforhold til skattevesenet efter fusionen pr. 1. november 2005 er interessant af flere årsager. Dels spiller antallet af henvendelser samt fordelingen heraf (skriftlige, telefoniske, eller personlige) en rolle for arbejdsfordelingen mellem service- og skattecentre, dels får det betydning for antallet af årsværk, der skal placeres i centrene herunder internt

i den fusionerede organisation ved fordelingen mellem call-centre og de egentlige skattecentre.

Svarene i tabel 16 er derfor omregnet til antal henvendelser for så vidt angår de telefoniske, skriftlige og personlige henvendelser og vist i tabel 17. Beregningerne i tabel 17 dækker alle skatteydere, mens spørgeskemaundersøgelsen omfatter de 16-74 årige. I alt var der 4.635.012 skattepligtige personer i 2003. For de unge under 16 år, som ikke er omfattet af spørgeskemaundersøgelsens population, antages det i beregningen i tabel 17, at andelen, der henvender sig samt det gennemsnitlige antal henvendelser, er den samme som for de 16-24 årige i spørgeskemaundersøgelsen. Ligeledes er det for de 75+ årige antaget, at andelen af henvendelser samt det gennemsnitlige antal henvendelser er den samme som for de 63-74 årige i den telefonbaserede spørgeskemaundersøgelse. I beregningen af antal henvendelser er der for intervallet 2-5 henvendelser anvendt midtpunktet på 3,5, mens der for svarkategorien 6+ er anvendt 8 henvendelser.

Med disse forudsætninger kan det beregnes, at der i løbet af 2004 var i alt 4.597.000 henvendelser til skattevæsenet enten via telefon, skriftligt eller personligt, jf. tabel 17. Hvis man beregner et konfidensinterval på antallet af henvendelser fås, at med en konfidensgrad på 95% ligger antallet af henvendelser til skattevæsenet i intervallet 4,1 mio. til 5,2 mio. Af de 4.597.000 henvendelser udgør de skriftlige henvendelser 37 pct., mens de telefoniske og personlige udgør hhv. 38 pct. og 25 pct. Til sammenligning kan det nævnes, at i den svenske undersøgelse fra 2002 kan det beregnes, at de skriftlige henvendelser udgjorde 38,7 pct. af samtlige henvendelser, mens de telefoniske og personlige henvendelser udgjorde hhv. 48,5 pct. og 12,8 pct. I forhold til Sverige udgør andelen af de personlige henvendelser altså næsten det dobbelte i Danmark, hvilket hænger sammen med, at der simpelthen er kortere afstand for den enkelte borger til skattevæsenet i Danmark sammenlignet med i Sverige.

Tabel 17. Antallet af borgerhenvendelser i året 2004

	Skriftlige	Telefoniske	Personlige	I alt
1. Antal henvendelser	1.721.000	1.745.000	1.131.000	4.597.000
Fordeling i pct.	37	38	25	100
2. Antal personer ¹⁾	649.000	742.000	603.000	1.437.000 ¹⁾
3. Antal personer i pct. af mandtal ²⁾	14	16	13	31 ²⁾

Kilde: ToldSkats interviewundersøgelse gennemført i oktober og november 2004 med 2.005 gennemførte interviews blandt personer i alderen 16-74 år.

Note: ¹⁾, ²⁾ "I alt" angiver det antal skatteydere, der én eller flere gange har været i kontakt med skattevæsenet under den enkelte henvendelsesform, hvorfor man ikke kan summere de skriftlige, telefoniske og personlige henvendelser. En person, der har henvendt sig skriftligt og telefonisk tæller altså kun med en gang i søjlen "I alt".

Foruden spørgsmålene om antal henvendelser er dem, der har været i kontakt med skattevæsenet, blevet spurgt, hvor tilfreds eller utilfreds vedkommende har været med hhv. den telefoniske, skriftlige og personlige kundebehandling. Svarene på disse spørgsmål er gengivet i tabel 18.

Generelt må man sige, at der målt på gennemsnittet er en ganske pæn tilfredshed med kundebetjeningen blandt dem, der har været i kontakt med skattevæsenet. Størst tilfredshed er der i de tilfælde, hvor der har været en direkte kontakt mellem en medarbejder i skattevæsenet og borgeren enten via telefonen eller ved personligt møde, mens tilfredsheden med den skriftlige kundebetjening ligger en anelse under.

Tabel 18. Befolkningens tilfredshed med hhv. den telefoniske, skriftlige og personlige kundebetjening i Danmark i 2004 og Sverige (2002)

	Meget utilfreds (1)	Utilfreds (2)	Hverken eller (3)	Tilfreds (4)	Meget tilfreds (5)	Ved ikke / nægter	Gennemsnit (på skala 1-5)
Den telefoniske kundebetjening	3,7%	7,4%	11,4%	42,3%	35,3%	-	4,0
Den skriftlige kundebetjening	5,6%	6,7%	14,6%	50,4%	22,0%	0,8%	3,8
Den personlige kundebetjening	3,8%	4,2%	8,4%	46,6%	37,0%	-	4,1
Sverige, 2002	3%	4%	29%	35%	24%	6%	3,8

Kilde: ToldSkats interviewundersøgelse gennemført i oktober og november 2004. Aldersafgrænsningen er 18-74 år af hensyn til sammenligningen med den svenske undersøgelse.

Note: Spørgsmålsformuleringen lød: ”På en skala fra 1 til 5, hvor 1 angiver at De er ”meget utilfreds”, 2 angiver ”utilfreds” 3 angiver ”hverken tilfreds eller utilfreds” 4 angiver ”tilfreds” og 5 angiver at De er ”meget tilfreds”, hvor tilfreds eller utilfreds er De med:” Antallet af observationer for den telefoniske, skriftlige og personlige kundebetjening er hhv. 326, 266 og 262. I den svenske undersøgelse fra efteråret 2003 er der i spørgsmålet om tilfredsheden med kontakten til skattemyndighederne ikke skelnet mellem kontaktformen. I alt blev spørgsmålet i den svenske undersøgelse besvaret af 6.420 personer.

Til sammenligning kan det nævnes, at i anden svensk undersøgelse, nemlig den såkaldte ”Regionenkät”, hvor der i efteråret 2002 blev stillet spørgsmål til næsten 14.000 personer, er befolkningen blevet spurgt om tilfredsheden med kontakten til skattevæsenet. I den svenske undersøgelse kan man desværre ikke skelne svarene på tilfredsheden mellem hhv. den telefoniske, skriftlige eller personlige kontaktform. Endvidere indeholder den svenske undersøgelse i modsætning til ToldSkats undersøgelse også svarene fra dem, der har været inde på Riksskatteverkets hjemmeside www.rsv.se, så ved sammenligning med de danske svar, skal man altså være lidt varsom. Svarene i den svenske undersøgelse er også vist i tabel 18.

Generelt viser resultaterne i tabel 18, at danskerne er mere tilfredse med kontakten med skattevæsenet sammenlignet med svenskerne. Målt på gennemsnittet ligger svarene på spørgsmålene om den telefoniske og personlige kundebetjening på omkring 4 mod 3,8 i den svenske undersøgelse. For begge spørgsmål er der statistisk signifikant forskel sammenlignet med det svenske. Som det ses, er der ikke forskel på de danske svar for så vidt angår den skriftlige kontakt og de svenske svar på tilfredsheden (uanset kontaktformen).

I tabel 18 springer det i øjnene, at det er næsten 30 pct. i den svenske undersøgelse, der svarer ”hverken tilfreds eller utilfreds” ligesom der er 6 pct., der svarer ”ved ikke”. På ingen af de danske spørgsmål er der nær så mange, der svarer ”hverken tilfreds eller utilfreds” eller ”ved ikke”.

Udfyldelse af selvangivelsen

På linie med spørgsmålene om antallet af henvendelser til skattevæsenet, er der også spurgt til, om man har udfyldt selvangivelsen eller man ikke foretog sig noget. Da spørgsmålene som nævnt er stillet i oktober-november måned 2004 vedrører det altså selvangivelsen fra 2003.

Som det ses i tabel 19, svarede 48,5 pct. af befolkningen i alderen 16-74 år, at de har udfyldt selvangivelsen. Med lige godt 4 mio. danskere i alderen 16-74 år svarer det altså til godt 1,9 mio. selvangivelser. Konfidensintervallet for andelen, der har udfyldt selvangivelsen, bliver på 46,3-50,7 pct., hvilket giver et interval for antallet af selvangivelser på 1,85-2,0 mio.⁶

Tabel 19. Udfyldelse af selvangivelsen (for 2003) blandt personer i alderen 16-74

Udfyldte selvangivelsen	48,5%
Foretog mig ikke noget	48,6%
Ved ikke / nægter at svare	2,9%
Antal personer	2.005

Note: Spørgsmålsformuleringen lød: "Da De sidste gang fik en selvangivelse, udfyldte De da selvangivelsen eller foretog De dem ikke noget?"

Kilde: ToldSkats interviewundersøgelse gennemført i oktober og november 2004.

Dem, der svarer, at de har udfyldt selvangivelsen, er også blevet spurgt, om de har udfyldt den via TastSelv via telefon eller internettet eller sendt den ind med posten.

Det fremgår af tabel 20, at knap 60 pct. af dem, der har udfyldt en selvangivelse, har anvendt TastSelv enten via telefonen eller internettet. Målt i antallet af indsendelser i alt svarer det altså til 1,1 mio. selvangivelser.

Tabel 20. Hvordan selvangivelsen er blevet sendt ind til skattevæsenet

TastSelv via telefonen	24,7%
TastSelv via internettet	32,8%
Sendt ind med posten	39,4%
Ved ikke / nægter at svare	3,1%
Antal personer	972

Note: Spørgsmålsformuleringen lød: "Anvendte De da TastSelv via telefon eller internet eller sendte De selvangivelsen ind med posten?"

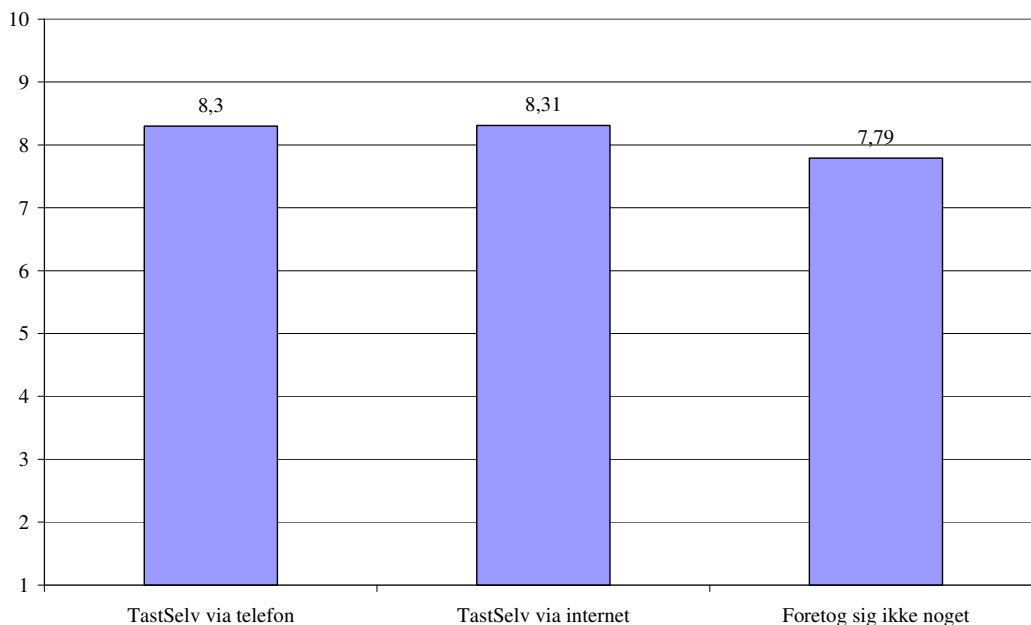
Kilde: ToldSkats interviewundersøgelse gennemført i oktober og november 2004.

De, der har udfyldt selvangivelsen samt svaret på, hvordan selvangivelsen blev sendt ind til skattevæsenet, blev derpå spurgt om, i hvilken grad de oplevede at selvangive som en forenkling i forhold til tidligere. De personer, som ikke havde

⁶ Ifølge Borgercentret – Resultater (<http://tsintern.ccta.dk/adminafd-pers/>) blev der indgivet 1,9 mio. selvangivelser (1,3 mio. + 0,6 mio.). Det fremgår ikke, hvilket år, der er tale om, men det er formentlig 2002.

foretaget sig noget, fik et svagt ændret spørgsmål. På alle tre spørgsmål blev svarpersonen bedt om at afgive sit svar på en skala fra 1 til 10, hvor 1 angiver, at det slet ikke er blevet enklere og 10 står for, at det er blevet meget enklere. Gennemsnittene på svarene på spørgsmålene fremgår af figur 9.

Figur 9. Borgernes vurdering i 2004 af, om det er blevet lettere i forhold til tidligere at selvangive. Gennemsnit på en skala fra 1 til 10.

Note: Spørgsmålene lød ”I hvilken grad oplever De det at levere selvangivelsen over telefonen/internettet via TastSelv, som en forenkling i forhold til tidligere?” Spørgsmålet blev stillet separat til dem, der tidligere i spm. 7 svarede hhv. via telefon og internet. For dem, der ikke foretog sig noget, lød formuleringen: ”I hvilken grad oplever De det som en forenkling i forhold til tidligere, at De skal tjekke tallene som skattevæsenet allerede har, og hvis der ikke er nogen ændringer, at De ikke behøver at foretage Dem yderligere?” På alle tre spørgsmål var tilføjet svarmulighederne med formuleringen: ”Jeg vil bede Dem bruge en skala som går fra 1 til 10, hvor 1 står for at det slet ikke er blevet enklere og 10 står for at det er blevet meget enklere?”

Som det ses, er der på alle tre spørgsmål tale om, at befolkningen i høj grad synes, det er blevet lettere at indberette sin selvangivelse i forhold til tidligere hvad enten, det foregår med TastSelv via telefonen eller internettet, eller om man ikke har foretaget sig noget.

Det er dog bemærkelsesværdigt, at dem, der ikke har foretaget sig noget ud over at tjekke tallene, ikke synes, det er helt så enkelt sammenlignet med dem, der har anvendt TastSelv via telefonen eller internettet. Forskellen er klart statistisk signifikant på 95 pct. niveau. En mulig forklaring kan være, som det fremgår i noten til figuren, at der ikke er tale om helt enslydende formuleringer. Således kan tilføjelsen (i forhold til de to andre spørgsmål vedr. TastSelv) med ”at De skal tjekke tallene som skattevæsenet allerede har” måske være en medvirkende forklaring på det lavere gennemsnit.

Sammenfatning

Analysekontoret i ToldSkat har i oktober og november 2004 gennemført den første sammenhængende spørgeskemabaserede undersøgelse af borgernes holdning til skattevæsenet, skattesystemet samt borgernes skattemoral. Undersøgelsen er gennemført blandt en simpelt tilfældigt udvalgt stikprøve med i alt 2.005 gennemførte interviews. Opnåelsesprocenten målt i fht. bruttostikprøven blev på 68,3 pct.

Med hensyn til skattemoralen er der stadig en udbredt accept af sort arbejde i befolkningen. Men der er siden slutningen af 1990'erne sket et markant dyk i accepten af sort arbejde, hvad enten der er tale om dem, der udfører sort arbejde eller køb af sort arbejde. Mht. accepten af skattesnyd er denne også faldet. Med andre ord er der på de her anvendte målinger tale om en stigende skattemoral.

Der har været en næsten konstant faldende andel siden 1996, der vurderer risikoen for at blive opdaget ved sort arbejde som "meget stor" eller "ret stor". Respekten for sanktioner siden 1996 er altså blevet stadig mindre i befolkningen og ligger nu på niveauet i 1992. Vurderingen af risikoen ved at snyde i skat vurderes noget højere, idet 24 pct. finder denne risiko som stor eller meget stor.

Lige godt halvdelen af befolkningen (51 pct.) er enige i et udsagn om, at "vi har et enkelt skattesystem for lønmodtagere", hvilket er noget højere end i Sverige. Når det kommer til vurderingen af skattesystemet for virksomheder, er blot 13 pct. af danskerne enige i, at "vi har et enkelt skattesystem for virksomheder".

I Danmark mener 73 pct. af borgerne, at årsagen til skattesnyd og sort arbejde skyldes, at skatterne er for høje (i Sverige: 60 pct.). Som næstvigtigste årsag til skattesnyd og sort arbejde nævnes, at solidariteten med samfundet er lav. I den seneste svenske undersøgelse angives som den væsentligste årsag til skattesnyd og sort arbejde, at "personer i fremtrædende stillinger bryder med samfundets normer". I Danmark er dette den 4. vigtigste årsag (ud af fem nævnte svarmuligheder).

Det er en betydelig andel af danskerne – 67 pct. – der er enige i udsagnet, at "selvangivelsen er en enkel sag at klare for folk som mig". Dette er på samme høje niveau som i 1998. Der er også en stor tillid til, at skattevæsenet beregner skatten rigtig, idet 81 pct. med en mening om sagen i 2004 er enige i udsagnet "Jeg har tillid til, at skattevæsenet beregner min skat rigtigt", hvilket også er på samme høje niveau som i 1998.

Der er også spurgt til, om danskerne opfatter skattevæsenet som værende fair og retfærdigt. Lige godt 75 pct. af danskerne er enige i, at skattevæsenet er fair og retfærdigt, hvilket er på samme høje niveau som i 1982, hvor dette spørgsmål blev stillet for første gang. Om undersøgelsen i 1982 skrev dr.phil. Gunnar Viby Mogensen i øvrigt, at der var tale om en "ganske bemærkelsesværdig tillidserklæring", hvilket altså fortsat må siges at være gældende.

Generelt må det siges, at der er pæn tilfredshed med skattevæsenet i Danmark. Således svarede 64 pct. af danskerne, at de ansatte udfører deres arbejdsopgaver godt eller meget godt, hvilket kan sammenlignes med blot 26 pct. i Sverige.

For at sammenligne danskernes holdning til skattevæsenet med andre offentlige myndigheder, er der i undersøgelsen anvendt samme spørgsmålsformuleringer som Finansministeriet har brugt i deres undersøgelser af borgernes holdning til det offentlige siden midten af 1990'erne. I ToldSkats undersøgelse fra oktober/november 2004 er der stillet spørgsmål om 6 myndigheder udover skattevæsenet. I 2004-undersøgelsen kommer skattevæsenet ind på en 3. plads i borgernes tilfredshed blandt de 7 myndigheder, hvilket er en forbedring fra en 5. plads i 1994. I 2004 er tilfredsheden med skattevæsenet kun overgået af politiet, som i alle undersøgelser nyder stor tilfredshed, og Statens Bilinspektion.

Endelig er der også spurgt til, hvad folk synes om ToldSkats vejledninger og pjecer. Rundt regnet 60 pct. af befolkningen har ikke anvendt ToldSkats vejledninger og pjecer. Blandt dem, der har anvendt dem, er der generelt stor tilfredshed. Således finder godt 80 pct., at "alt i alt er ToldSkats vejledninger og pjecer gode", hvilket er på samme niveau som i Sverige.

Kilder:

Andersen, J. G. 1998. *Borgerne og lovene*. Aarhus.

Clement, S. L. 2001. *Borgerne og lovene II*. Aalborg.

Finansministeriet. 2000. *Borgernes tilfredshed med den offentlige sektor*. København.

Nordisk Samarbejde mellem Skattemyndighederne. 2005. *Nordisk Benchmarking af Skatteopgaven III*

Pedersen, S. 1999. Den sorte sektor i Danmark i 1998. *Nyt fra Rockwool fondens Forskningsenhed. Marts 1999*. København.

Pedersen, S. 2003. *The Shadow Economy in Germany, Great Britain and Scandinavia. A measurement base don questionnaire surveys*. København.

Personskatteudvalget. 1992. *Rapport fra Udvalget om Personbeskatning II*. København.

Skatteverket. 2005. Fler ogillar skattefusk, i *Skatteverket informerar*, 1/2005

Viby Mogensen, G. 1985. *Sort arbejde i Danmark*. København.

Viby Mogensen, G. 1997. Moral på skatteområdet. Danske erfaringer 1980-1997. Appendiks 1 i Søren Pedersen. 1997. *Skyggeøkonomien i Vesteuropa. Målinger og resultater for udvalgte lande*. Arbejdsnotat nr. 11 fra Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Viby Mogensen, G. 2003. *Skattesnyderiets historie. Udviklingen i underdeklarationen i Danmark i 1900-tallet*. Doktordisputats ved Syddansk Universitet.

Appendiks 1. Datagrundlaget

Spørgsmålene er formuleret af Analysekontoret i ToldSkat. Selve spørgsmålene er stærkt inspireret af svenske undersøgelser, som Riksskatteverket har gennemført med jævne mellemrum siden 1990'erne i Sverige. Desuden er der også anvendt tidligere danske spørgsmål stillet af forskere ved universiteterne og Rockwool Fondens Forskningsenhed samt af Finansministeriet. Fordelen ved at anvende tidligere anvendte spørgsmål er naturligvis, at det så er muligt at sætte resultaterne i ToldSkats undersøgelse i perspektiv i forhold til, hvordan det ser ud i Sverige og for de danske spørgsmåls vedkommende kan man se, om og i hvilken retning, der er sket en ændring.

Undersøgelsen er gennemført som såkaldt Computer Assisterede Telefon Interviews (CATI) af Danmarks Statistiks interviewerkorps for ToldSkat. Undersøgelsen blev gennemført i oktober og november måned 2004.

Undersøgelsen er baseret på en simpelt tilfældigt udvalgt stikprøve blandt den voksne danske befolkning i alderen 16-74 år, som er udtrukket fra cpr-registret i Danmarks Statistik. Stikprøven omfatter altså personer, som kan være selvstændigt erhvervsdrivende, lønmodtagere eller øvrige ude af erhverv. Selskaber er således ikke omfattet i undersøgelsen.

Som det ses i appendikstabel 1.1., blev der opnået interviews med i alt 2.005 personer ud af en bruttostikprøve på 2.934. Opnåelsesprocenten i fht. bruttostikprøven bliver dermed på 68,3 pct. Målt i forhold til personer med telefon blev opnåelsen på 75,1 pct.

I forhold til Danmarks Statistiks omnibusundersøgelser, som gennemføres hver måned med ca. 1.000 gennemførte interviews, ligger opnåelsesprocenten i ToldSkats undersøgelse højere end i Danmarks Statistiks omnibusundersøgelser for hele 2004. I omnibusundersøgelserne i 2004 var Danmarks Statistiks opnåelsesprocent således 71,7 pct. Målt i fht. bruttostikprøven var opnåelsesprocenten 64,7 pct. i Danmarks Statistiks omnibusundersøgelser i 2004.

Til sammenligning kan det nævnes, at opnåelsesprocenten i Finansministeriets seneste undersøgelse (August 2000) af "Borgernes tilfredshed med den offentlige sektor", gennemført af Rambøll Management for Finansministeriet, lå på 62,2 pct., jf. Finansministeriet (2000). I Skatteverkets undersøgelse fra 2002 blev opnåelsesprocenten 62 pct.

Inden interviewene blev gennemført, blev der afholdt instruktionsmøde med interviewerne, der forud havde modtaget skriftlig instruktion til de spørgsmål, der krævede nærmere forklaring.

Selve interviewtiden lå i gennemsnit på 12 minutter for et interview eksklusiv den tid, der bruges på at komme i kontakt med svarpersonen.

Tilbage meldingen var i øvrigt ifølge kontorchef i Danmarks Statistik, Isak Isaksen, fra enkelte af interviewerne, at det ”er en af de sjovere undersøgelser” samt at folk gerne ville svare på spørgsmålene.

Appendikstabel 1.1. Stikprøvestørrelse og svarprocent i ToldSkats undersøgelse

	Antal	Pct. af brutto- stikprøve	Pct. af fundne telefonnumre
Stikprøve	2.934	100	
Fundne telefonnumre	2.670	91,0	100
Gennemførte interviews	2.005	68,3	75,1
Bortfald	665	22,7	24,9
heraf nægtede	241	8,2	9,0
øvrigt bortfald	172	5,9	6,4
ikke truffet	252	8,6	9,4

I appendikstabel 1.2-1.4 er der set nærmere på, om de interviewedes fordeling er repræsentativ for hele befolkningen. Med repræsentativiteten undersøges det, om svarpersonernes fordeling på centrale baggrundsvariable som køn, alder og geografisk område svarer til hele befolkningens. Da spørgeskemaundersøgelsen vedrører de 16-74 årige, er det denne aldersgruppe, der sammenlignes med for hele befolkningen. Hvis svarpersonernes fordeling ligner befolkningens, har man et rimeligt grundlag for at antage, at de interviewedes svar på spørgsmålene svarer til, hvad man ville finde, hvis man helt urealistisk forestillede sig, at man spurgte hele befolkningen.

Hvis man ser på de interviewedes fordeling på mænd og kvinder og sammenligner med hele befolkningens sammensætning i alderen 16-74 år, ses det i appendikstabel 2.1, at der er meget fin overensstemmelse mellem de interviewede og hele befolkningen. Således udgør andelen af mænd blandt de interviewede 50,9 pct., mens den tilsvarende andel i hele befolkningen er 50,1 pct.

Appendikstabel 1.2. De interviewedes og hele befolkningens fordeling på køn. 16-74 årige

	ToldSkats stikprøve	Hele befolkningen 2004
Mænd	50,9%	50,1%
Kvinder	49,1%	49,9%
I alt	100%	100%
Antal	2.005	3.938.846

Kilde: ToldSkats undersøgelse oktober/november 2004 samt Danmarks Statistik www.statistikbanken.dk (BEF1A).

Note: Tallet for hele befolkningen i alderen 16-74 år er pr. 1. januar 2004

Konfidensintervallet for andelen af mænd blandt de interviewede kan beregnes til 48,7-53,1. Andelen af mænd i hele befolkningen ligger klart inden for dette interval, hvorfor der ikke er statistisk signifikant forskel på andelen af mænd blandt de interviewede og i hele befolkningen.

Med hensyn på fordelingen af alder ses det i appendikstabel 1.3, at der generelt er en pæn overensstemmelse mellem fordelingen blandt de interviewede og hele befolkningen. Der er dog klart færre i alderen 20-29 år blandt de interviewede sammenlignet med hele befolkningen og en større andel interviewede i alderen 60-74 år sammenlignet med hele befolkningen. For begge de her nævnte aldersgrupper gælder, at forskellen mellem de interviewede og hele befolkningen er statistisk signifikant på 95 pct. niveau.

Appendikstabel 1.3. De interviewedes og hele befolkningens fordeling på alder. 16-74 årige

	ToldSkats stikprøve	Hele befolkningen
16-19 årige	6,5%	5,9%
20-29 årige	11,6%	16,6%
30-39 årige	19,3%	20,5%
40-49 årige	20,6%	19,3%
50-59 årige	20,7%	19,2%
60-74 årige	21,5%	18,4%
I alt	100%	100%
Antal	2.005	3.938.846

Kilde: ToldSkats undersøgelse oktober/november 2004 samt Danmarks Statistik www.statistikbanken.dk (BEF1A).

Note: Tallet for hele befolkningen i alderen 16-74 år er pr. 1. januar 2004

Dette er imidlertid et generelt forhold for simpelt tilfældigt udvalgte stikprøveundersøgelser og ikke et specielt forhold for ToldSkats undersøgelse – se f.eks. Søren Pedersen (2003) eller Jørgen Goul Andersen (1998). Når de unge ikke er så nemme at gennemføre interviews med, hænger det formentlig sammen med, at de er sværere at træffe hjemme. For så vidt angår overrepræsentativiteten blandt de ældre, skyldes det sandsynligvis, at de netop er nemmere at træffe hjemme, når interviewererne ringer op.

Fordelingen for dem, der er gennemført interviews med og hele befolkningen på geografisk område er vist i appendikstabel 1.4. Inddelingen i geografiske områder omfatter her de samme kommuner, som ToldSkats 8 områder.

Der er en ganske pæn overensstemmelse mellem de interviewedes og hele befolkningens fordeling på geografisk område. For Vestjylland gælder dog, at andelen af interviewede er signifikant højere end i hele befolkningen.

Appendikstabel 1.4. De interviewedes og hele befolkningens fordeling på geografisk område. 16-74 årige

	ToldSkats stikprøve	Hele befolkningen
København	14,1%	15,5%
Nordsjælland	13,5%	13,1%
Sydsjælland	16,3%	16,8%
Fyn	9,6%	8,8%
Sønderjylland	7,7%	8,8%
Vestjylland	10,9%	9,2%
Østjylland	17,0%	17,8%
Nordjylland	10,9%	10,0%
I alt	100%	100%
Antal	2.005	3.938.846

Kilde: ToldSkats undersøgelse oktober/november 2004 samt Danmarks Statistik www.statistikbanken.dk (BEF1A).

Note: Tallet for hele befolkningen i alderen 16-74 år er pr. 1. januar 2004

Sammenfattende kan man på baggrund af appendikstabel 1.2-1.4 konkludere, at der ikke er alvorlige skævheder blandt de interviewede sammenlignet med hele befolkningen for så vidt angår køn, alder og geografisk område. De skævheder, der er, findes også i andre spørgeskemabaserede undersøgelser, hvor stikprøven er udtrukket simpelt tilfældigt og er altså ikke specielt for ToldSkats undersøgelse.

Appendiks 2. Multinomial logistisk regression af holdningen til skattesnyd samt at udføre og køb af sort arbejde

Appendikstabel 2.1. Multinomial logistisk regression af holdningen til at snyde i skat blandt de 18-74 årige

Variabel	Frihedsgrader	χ^2 -teststørrelse	Signifikanssandsynlighed
Køn	1	43,64	<0.0001
Alder	1	7,97	0,0047
Stilling	5	2,52	0,7736
Bruttoindkomst	1	0,24	0,6271
Geografisk område	7	4,78	0,6864
Antal observationer	1.666		

Note: Den afhængige variabel er svarene på spørgsmålet (i let omskrevet form): "I hvor høj grad billiger De at snyde i skat, såfremt man har muligheden?". Svarene blev afgivet på en skala fra 1 til 10, hvor 1 betyder "billiger slet ikke" og 10 betyder "billiger i høj grad".

Appendikstabel 2.2. Multinomial logistisk regression af holdningen til at udføre sort arbejde blandt de 18-74 årige

Variabel	Frihedsgrader	χ^2 -teststørrelse	Signifikanssandsynlighed
Køn	1	19,23	< 0.0001
Alder	1	51,95	< 0.0001
Stilling	5	2,76	0,7366
Bruttoindkomst	1	0,09	0,7600
Geografisk område	7	14,23	0,0472
Antal observationer	1.666		

Note: Den afhængige variabel er svarene på spørgsmålet (i let omskrevet form): "I hvor høj grad billiger De at udføre sort arbejde?". Svarene blev afgivet på en skala fra 1 til 10, hvor 1 betyder "billiger slet ikke" og 10 betyder "billiger i høj grad".

Appendikstabel 2.3. Multinomial logistisk regression af holdningen til at få udført sort arbejde blandt de 18-74 årige

Variabel	Frihedsgrader	χ^2 -teststørrelse	Signifikanssandsynlighed
Køn	1	14,71	0,0001
Alder	4	65,76	< 0.0001
Stilling	5	3,36	0,6446
Bruttoindkomst	1	3,91	0,0479
Geografisk område	7	9,53	0,2166
Antal observationer	1.666		

Note: Den afhængige variabel er svarene på spørgsmålet (i let omskrevet form): ”I hvor høj grad billiger De at få udført sort arbejde?”. Svarene blev afgivet på en skala fra 1 til 10, hvor 1 betyder ”billiger slet ikke” og 10 betyder ”billiger i høj grad”.